

# **De Drie Goddelijke Deugden**

**Ravels    Weelde    Poppel**



**Tijdschrift van Heemkunde- en Erfgoedvereniging Nicolaus Poppelius vzw**

Jaargang 18, nr. 71: Maart 2014

## **Inhoud**

|                                                                                    |    |
|------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Voorwoord.....                                                                     | 1  |
| Lief en leed .....                                                                 | 2  |
| In Memoriam: Jos Nooyens .....                                                     | 2  |
| Oude Poppelse boerderijen.....                                                     | 3  |
| De Grote verkiezingen .....                                                        | 10 |
| Philippe le Roy, heer van Broechem-Oelegem, Ravels en Eel (1596-1679) Deel 2 ..... | 13 |
| ? HeemkundeQuiz ?.....                                                             | 23 |
| Foto's uit de oude doos: Weelde Toen en Nu .....                                   | 34 |

## **Lidmaatschap**

Voor 20 euro bent u lid van onze Heemkunde- en Erfgoedvereniging.

Ere-lid kunt u zijn voor een jaarbijdrage van 30 euro.

(Onze vereniging kent enkel het systeem van gezinslidmaatschap.)

U ontvangt 4 x per jaar een nummer van tijdschrift "De Drie Goddelijke Deugden".

Ook hebben leden en hun gezin steeds gratis toegang tot Heemkundemuseum "Het Kaske" te Poppel.

Tevens kan er aan de meeste activiteiten van onze vereniging gratis worden deelgenomen.

Opzegging van het lidmaatschap kan jaarlijks kenbaar gemaakt worden voor 1 december.

## **Voorradige publicaties**

Steeds op aanvraag te bekomen. Zie contactgegevens.

### ***Foto voorblad: "Kapel op Kruisberg"***

Aanvankelijk stond deze kapel op Nederlands grondgebied, maar na grenscorrectie van de grillig verlopende grens kwam de kapel op Belgisch grondgebied te staan, nabij grenspaal 205 (grens Arendonk, Ravels en Hoge Mierde) vlakbij het monument van Jan Beyens. De grond en kapel zijn momenteel eigendom van de Belgische familie Cartier de Marchienne.

## Voorwoord

We zijn het jaar goed gestart met een zeer druk bijgewoonde nieuwjaarsreceptie en lezing door Ad Van Rijswijk uit Esbeek die de ontsnappingslijn Esbeek-Weelde belichtte.

Tijdens de wintersluiting van ons museum is er van boven tot onder en van links naar rechts veel verandert. Alle hoekjes en kantjes zijn ondersteboven gedraaid en we hebben met een gezonde dosis zelfkritiek met verschillende bestuursleden en werkende leden alle verdiepingen aangepakt. Samen hebben we heel erg over nagedacht en nog harder aan gewerkt. Bij deze wil ik de werkgroep "Museum" nog eens een dikke pluim geven!

Ik ga nog een tipje van de sluier oplichten. Onze patroonheilige Nicolaus heeft een heel eigen kamer gekregen waar hij volkomen tot zijn recht komt. Het is als het ware het kapelletje van de Heilige maar dan op grondgebied Poppel. Verder hebben de dames op het gelijkvloers het voor het zeggen met kleding en aanverwanten. Op de eerste etage hebben we het thema 'grens, douane en smokkel' dieper uitgewerkt en kan u veel over het ontstaan en de eigenaardige grenspalen te weten komen.

De tweede verdieping is gewijd aan enkele typische kenmerken van de deelgemeenten.

Ik wil u allen van harte uitnodigen elke tweede zondag van de maand van 14.00 tot 17.00 uur eens een kijkje te komen nemen in onze thematisch uitgewerkte verdiepingen waar ieder van jong tot oud zijn gading vindt.

Naderhand kan u bijpraten bij een iets fris of koffie.

Als u met uw vereniging, familie of vrienden een gegidste rondleiding wenst, vindt u de contactgegevens op het laatste blad van dit tijdschrift.

Dit jaar zullen we om twee grote issues niet heen kunnen. Het eerste is de herdenking van "Den Grooten Oorlog". Ik kan u alvast verklappen dat we met onze heemkundige vrienden uit Goirle een tentoonstelling uitwerken waarbij de gewone man en zijn leven tijdens '14-'18 aan weerskanten van de grens belicht wordt. Maar eerst is er de Erfgoeddag op zondag 27 april van 10.00 tot 17.00 die doorgaat in ons Archief-en Documentatiecentrum te Weelde-Station. U kan hier een uitgestippelde wandeling doen en volgen. Men kan bij de dodendraadfietsroute aansluiten en een rondleiding krijgen langs de grens van station tot klooster. In en aan de pastorie is er een tentoonstelling en heeft de Dodendraadroute ( de verschrikkelijke elektrische draadversperring), die op 27 april ingehuldigd wordt, zowel een start-als een rustplaats.

Hierover verneemt u later meer.

Nieuw in het tijdschrift is de rubriek die gearchiveerde merkwaardigheden oprakelt. Het tweede is natuurlijk de verkiezing die in mei 2014 doorgaat. Ik raket dit nu weer op omdat door een spijtig toeval bij onze drukker, het vrolijke verkiezingspamflet van een Oud-Weeldenaar tussen de rollen van de drukpersen was verdwenen.

Verder kan u in dit nummer het 'In Memoriam' voor Jos Nooyens vinden, uitgesproken door Jos Verheyen tijdens de plechtigheid in de aula van het crematorium te Turnhout. Met Jos Nooyens heeft onze kring een heemkundig monument verloren. Jos is altijd jong van geest geweest en vaak zijn tijd vooruit. Jos was een voorbeeld van hoe we begeesterd met ons erfgoed moeten omgaan, verklaren, uitleggen en tonen aan de mensen. Jos heeft de huidige veranderingen in het museum mede geïnspireerd. We zullen U missen, Jos.

Het bestuur, dat er niet is voor zichzelf maar voor de vereniging Nicolaus Poppelius en u, is de laatste jaren in gemiddelde leeftijd een behoorlijk stuk verjongd, aangevuld met de wijze raad van de oudere bestuursleden geeft dit een nieuwe dynamiek. Hiervan zal onze vereniging op korte termijn profiteren.

U kan het tweede deel lezen van het artikel van Baron Le Roy één der heren van Ravels en verder is er van de hand van Jos Verheyen een eerste deel over Poppelse doeningen en Kapellen.

Veel lees plezier.

## Lief en leed

Onze deelneming betuigen wij bij het overlijden van:

Jos Nooyens weduwnaar van Emma Willems, thuis zacht ontslapen te Poppel op 3 december 2013

Louis Guns echtgenoot van Anneke Van Houten overleden te Turnhout op 26 december 2013

*Om zeker te zijn dat we niemand vergeten te vermelden, vragen wij u ons op de hoogte te brengen via één van de bestuursleden, email of post gericht aan: Nicolaus Poppelius, Dorp 64, 2382 te Poppel.*

## In Memoriam: Jos Nooyens

Geboren te Poppel op 13 mei 1927 en er gestorven op 3 december 2013  
Drijvende kracht achter de heemkundekring.

De mens wikt maar God beschikt...

Ons laatste gesprek.

Vorige week fietste ik nog eens langs de Pannenhoeve en Overbroek en hield halt bij het huis van Jos, hetgeen ik wel meermaals deed., want er werden daar altijd herinneringen op gehaald en Jos kon zo boeiend vertellen. De deur was op slot, maar onder de deur stak een kabel die naar zijn bos leidde. Hij moest dus wel in de buurt zijn. Ik volgde de kabel tussen de bomen en kwam zo na een honderdtal meter bij Jos terecht. Hij had al enkele bomen geveld, hij moest er nog een tweetal doen en dan waren alle dode bomen uit zijn bos verwijderd.

We zetten ons beiden neer, tegenover elkaar, op een afgezaagde boomstam. Hij blies even uit en het duurde niet lang of het gesprek ging over de heemkunde. De heemkunde lag hem nauw aan het hart, het was zijn lust en zijn leven. Ik denk dat hij ongeveer bij alle Poppelse gezinnen langs is geweest voor oude foto's, voorwerpen, voor alles wat te maken had met vroeger om alzo ."schatten" te verzamelen voor het Poppels museum "Het Kaske."

Vele artikels heeft hij geschreven in het tijdschrift "De drie Goddelijke Deugden".

Hij had nog zoveel plannen.

Hij zou nog zo graag over de eerste wereldoorlog een reportage maken. Zeker nu er volgend jaar de 100jarige herdenking zal plaats vinden. Over de Poppelse soldaten die er gevochten hadden en zij die er gesneuveld waren. Maar het schrijven ging hem niet meer zo goed af, vertelde hij me en vroeg als HIJ het vertelde, ik het zou willen noteren.... Het is er niet meer van gekomen. Ik had een mooie tekst gevonden over hoe het er in de tweede wereldoorlog in Poppel aan toe ging. Hij toonde direct grote interesse, ik zou hem die tekst deze week nog bezorgen. Hij had nu toch tijd want hij zou pas na de winter op reis vertrekken naar Engeland....Het is er niet meer van gekomen. Hij vertelde toen ook nog dat hij een plan had over de werking van het Kaske., ook dit heeft hij niet kunnen verwezenlijken ... Waarom ben je toch zo PLOTS heen gegaan, je had nog zoveel te vertellen, nog zoveel te doen... Maar ja de mens wikt maar God beschikt...

Hij was dertig jaar lang trouw bestuurslid van de heemkunde en wij danken hem voor het vele en prachtige werk dat hij daar verricht heeft en waar nog vele generaties NA ONS van zullen kunnen genieten.



Ik zal met weemoed aan je denken Jos, als ik weer eens langs je huis kom en daar naar je spannende, maar ook leerrijke verhalen MOCHT luisteren.

Rust in vrede.

(Tekst van de crematie op 10 december 2013 door Jos Verheyen.)



## Oude Poppelse boerderijen

Jos Verheyen

***“Waar men gaat langs Vlaamse wegen, oude hoeven, huis of tronk, komt men U Maria tegen....”***

(naar een oud Marialied)

Jozef Aloïs Uydens werd op 27 september 1929 aangesteld als onderpastoor te Poppel. Hij werd 30 september 1953 eervol ontslagen. (foto verzameling Annie Poppeliers)



Onderpastoor Uydens is van geboorte een Rijkvorselaar (\*27/04/1891). Destijds woonde gewoontegetrouw de onderpastoor op de pastorijs. Hij week van deze traditie af en vestigde zich met zijn twee zusters aan de Tilburgseweg. Hij hield erg veel van wandelen en was een regelmatige verschijning in de Poppelse gehuchten. Tijdens deze promenades vond hij inspiratie en bereidde hij zijn zondagse sermoenen voor. Zo sprak hij vaak met de boeren en wist ze te overtuigen om hun hoeve een passende naam te geven. De plaatselijke smid smeedde de naam en bracht later de rekening naar de boer. Veel landbouwers haakten echter af toen ze hoorden van de exuberante prijs.

De onderpastoor botste wel eens met zijn parochianen omdat hij zijn zin te vaak doordreef. Zo gaat het verhaal dat hij op zekere dag Rie Zwanenbaas (een eigenzinnige dorpsfiguur) ontmoette op een smal wegeltje in de buurt Pastorijstraat-Trier. De onderpastoor heeft toen gezegd: “Twee bokken op een bruggetje”. Het is nog steeds een raadsel wie elkaar de doortocht verleende.



We starten onze fietstocht bij het KIOSKAFE: achter het oude gemeentehuis aan de kiosk vinden we een boerderij uit 1872 van de gebroeders Peer en Rie Hendrickx. De huidige eigenaar heeft het mooi verbouwd tot woonhuis annex tuin-feestzaal KIOSKAFE conform de geldende regels voor restauratie van beschermde gebouwen.

De beroemdste hoeve-tolhuis-afspanning van Poppel was IN DE VALK en gelegen aan de draai naar de Trier. Hier was het dat Amalia Van Solms overnachtte op haar doortocht naar Nederland (omstreeks 1625). Het etablissement heeft de plaats geruimd voor twee woningen.



Dankzij onze vrome onderpastoor kennen we de ROTVENHOEVE (1873). De familie Ruts-Leirs-Franken woonde en werkte er vele jaren op de hoek van de Trier en de Joelestraat. Hier was er aan de overzijde een ven waar men zijn houten dennenpalen liet wateren of roten. Dit was een heel milieuvriendelijke manier om hout te behandelen en te beschermen. Dat hout rotte nooit meer en werd vooral gebruikt om bijvoorbeeld hooioppers te maken. De huidige eigenaar is een Australiër die het in de oorspronkelijke staat heeft opgeknapt.

We fietsen verder naar Maarle en treffen daar achtereenvolgens de MARIAHOEVE (familie Baeyens) en de RAKETHOEVE.



De Rotvenhoeve

De Rakethoeve heeft haar naam te danken aan de dramatische inslag van een V-2 (=vliegende bom) die op Kerstdag 1944 insloeg bij de familie Walschots-Hoefnagels. De ontploffing geschiedde vlak bij het woonhuis en het vierjarig Joske die juist buiten was, werd gegrepen door de fatale luchtverplaatsing. Hij werd dood aangetroffen tegen een muur. Na de oorlog werd de boerderij heropgebouwd. (meer info in het tijdschrift nr.31 via publicaties op onze website [www.nicolaus-poppelius.be](http://www.nicolaus-poppelius.be)).



De Mariahoeve



De Rakethoeve



Joske Walschots

Van hieruit naar Aarledijk is het maar een boogscheut via de Voortjesweg en de Dennenlaan.  
We vinden er de KLOTKUILHOEVE (zie foto)



Deze landbouwerswoning is gelegen aan de Aarledijk. Achter het complex ligt de Klotkuil, een gevaarlijke poel. Toine Hendrickx ging er op een zekere dag zwemmen. Hij geraakte vast in de modder en werd langzaam in het moeras gezogen. Gelukkig hoorde een boer op een naastliggende akker zijn hulpgeroep. De man kwam Toine ter hulp met een zeel (touw of koord) en kon hem redden. De Klotkuil is tegenwoordig uitgebaggerd en veranderd in een mooie vijver. Toen men de naam op het gebouw aanbracht beweerden kwatongen dat een voorbijfietsende buur al spottend riep dat men de “L” beter kon vervangen door een “R”.

Tegenover de Klotkuilhoeve bevindt zich de VLASKUILHOEVE: het ouderlijk huis van de familie Raeymaekers. Hierachter liggen ook enkele vennetjes. Vroeger deed men hier aan kleinschalige vlasteelt. In de vijvers werd het vlas geroot. Dit werd dan vervolgens verder verwerkt te Goirle, Tilburg en Weelde tot lijnwaad.



Vlaskuilhoeve



Meibochthoeve

De MEIBOCHThoeve ligt eveneens aan de Aarledijk. Ze behoorde toe aan het OCMW, het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn (in de volksmond “den armen” genoemd) of voor de Nederlanders het Sociale Bureau. De doening werd gedurende vele jaren verhuurd aan de familie Van Gestel. Enkele jaren terug is deze verkocht en door de nieuwe eigenaars gerestaureerd.





Het Kippenhof



De Zandberghoeve

Het KIPPENHOF vinden we enkele meters verder, de gevelnaam is verdwenen. Een Antwerpenaar genaamd Adriaan Hendrickx startte er een varkensbedrijf. Het verliep allemaal niet naar wens en hij schakelde over op kippen. Soms zaten er toen wel de nooit geziene hoeveelheid van wel 10.000 kippen. De nuchtere Poppelse landbouwers hadden er hun bedenkingen bij en helaas werden de verhoopte resultaten niet gehaald. Het ging dan ook over in andere handen en men schakelde om naar een vee- en landbouwbedrijf en heden ten dag is het terug een varkensbedrijf.

Verderop aan de linkerkant vinden we de ZANDBERGHOEVE. Oorspronkelijk waren twee Turnhoutse zussen eigenaar. Nadien kocht de familie Godschalk het. Tegenwoordig is het mooi opgeknapt door een Nederlandse familie. In de buurt was er vroeger een "berg" waar men zavel of geel zand voor de bouw opgroef.

Helemaal in het begin van de Aarledijk vinden we boerderij De LOOK. Dit is het ouderlijk huis van mijn grootvader Frans Verheyen. Hij werd te Poppel geboren op 5 augustus 1869. Hij was jarenlang gemeentesecretaris. Nu woont er de kunstenares Tsjoes Bruwieri. Zij maakte het beeldje Sint-Valentinus (patroonheilige Poppel) dat bevestigd is aan de toren van het gemeentehuis ('t Kaske).



De Look





Tsjoes



't Kaske

We vervolgen onze rondgang en gaan de oostelijke kant van de Tilburgseweg verkennen die het dorp in twee helften verdeelt. Zo komen we eerst bij de Hulselhoef in het gehucht Hulsel. Vroeger boerde hier de familie van Jef Primus. Het is een tijdje een uitvaartgelegenheid, een feestcentrum en herberg-overnachting geweest voor de ruitersporter. Momenteel is het volledig privé.



Enkele kilometers verder vinden we in Overbroek het nummer 13 (er staat als huisnummer een 1 op de gevel, de drie is verloren gegaan) de SINT-JANSHOEVE. Ze heeft haar naam te danken aan de vorige bewoner Jan Van Der Steen. De naam is nooit op de voorziene plaats in de gevel aangebracht.



De Sint-Janshoeve



De Pannenhoef

Verder fietsend richting Mierdsedijk komen we langs de Pannenhoeft (zie "Poppel Toen en Nu" van Marc Vermeeren).



De Sint-Isidorushoeve

We gaan links de Mierdsedijk op en ongeveer drie kilometer verder slaan we naar rechts af bij het kapelletje. Daar vinden we een beetje achteraf de SINT- ISIDORUSHOEVE (1925). Op de foto zien we het woongedeelte van het proefbedrijf van de Belgische Boerenbond. (zie ook "Poppel Toen en Nu van Marc Vermeeren).

Van hieruit keren we terug naar het Dorp en nemen achtereenvolgens een kijk op de volgende boerderijen langs de Mierdesedijk.

Eerst komt de de DIJKSEHOEVE. Het ouderlijke huis van Fons Nooyens. Vervolgens zien we aan de gevaarlijke bocht naar rechts de REIDHOEVE. Nu gaan er twee verhalen de ronde dat onderpastoor Uydens het liever de HEKSENVENHOEVE had genoemd zoals het nabijgelegen Heksenven. Maar de drie dochters van de boer vonden dat geen fijn idee...In het andere verhaal had de boer zelf geopperd om de boerderij de naam te geven van Heksenvenhoeve. De onderpastoor vond het dan op zijn beurt te heidens en hij stelde dan de Reidhoeve voor naar analogie van een achterliggend ven.



De Dijksehoeve



De Reidhoeve



De Warande

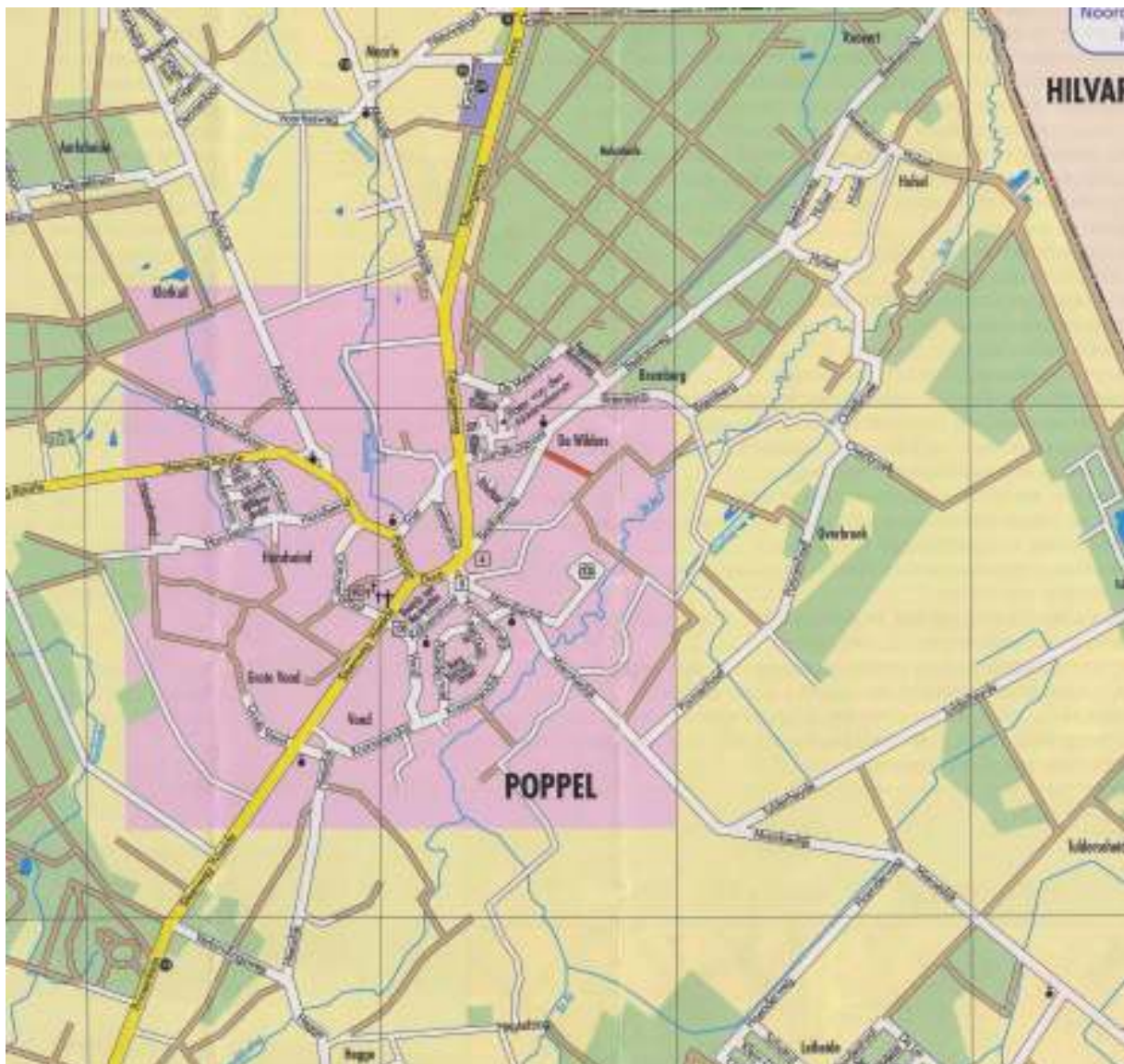


Nu keren we onze schreden naar de zuidwestelijke kant van Poppel en komen terecht in de Grote Vond (zijstraat rechts bij garage Jochems aan de Steenweg op Weelde). Daar vinden we boerderij DE WARANDE die door onze familie DE VOND wordt genoemd. Het is een bijzondere plaats. Niet omwille van het bouwwerk maar vanwege Jef Remeysen die hier één van de voornaamste bewoners was. Hij bekleedde meerdere hoge functies.

Aan alle mooie liedjes komt een einde en we keren terug naar ons vertrekpunt aan de kiosk. Hierbij passeren we juist voor de kerk aan de linkerkant de oude hoeve van Karel en later Jan Steyaert. Na de brand van 1894 werd de hoeve wederopgebouwd.



Boerderij Steyaert (1894)



## De Grote verkiezingen

*Documenten afkomstig uit ons archief.*

De moeder van alle verkiezingen waarvoor we 25 mei 2014 verplicht zullen uitrukken, is een begrip ontstaan in 1999 toen voor de eerste maal de Europese, federale (België) en deelstaten (Vlaanderen en Wallonië) plaatsvonden.

Op 25 mei 2014 zal de polemiek in de aanloop naar deze verkiezingsslag beslecht worden tussen de ons bekende politici zoals: Elio Di Rupo, Bruno Tobback, Kris Peeters, Bart De Wever en nog vele anderen. Weerom zullen er 's avonds verliezers en winnaars zijn al dan niet zelfverklaard.

Maar enkele decennia geleden ging het er in Weelde zo aan toe met de propaganda. Beste dames en heren politici gelieve hier geen inspiratie in te vinden! Veel leesplezier gewenst aan iedereen.

### Aan alle kiezers van Weelde, heil en welvaart in uwe gemeente!

Voor alle kiezers, druk ik de wens uit: het geluk te mogen genieten, van in de raad mandatarissen te zien zetelen, die bekwaam zouden zijn de bloei en vooruitgang te bewerken, tot het welzijn van de gemeente en ter voldoening van hogere besturen.

Geachte kiezers,

Op 12 October zijt ge opgeroepen om Uw stem uit te brengen, tot het kiezen van uwe gemeenteraadsleden. Kiezers, opnieuw staat ge voor de keuze, kandidaten te kiezen, die bekwaam moeten zijn, in uwe plaats op het raadhuis uwe belangen te behartigen en verder aan te kloppen, om hulp en bijstand te bekomen, in het verkrijgen van geldelijke steun en spoedige oplossing van gemeentebelangen. Vele kandidaten stellen zich voor. Kwikt en beoordeelt ze, een voor een, wie zal bekwaam en waardig wezen om zetel of stoel te benutten. Welke kandidaat, de moed, de wilskracht en de durf zal bezitten voor Uw welzijn te streven? Welke kandidaat, de weg of wegen zal vinden, om de nodige steun te vinden en te bekomen, opdat Uwe gemeente zou herschapen worden in eendracht, om eensgezindheid te oogsten? Ik zeg U voorwaart: Overweegt nauwkeurig, vooraleer ge het bolleke zwart maakt neven de naam van een kandidaat, in acht nemende, dat het is voor 6 volle jaren. Vermijdt met het kiezen alle familiebelangen. Kiezen is een gemeentebelang, die voor iedere inwoner van nut moet zijn. Weest wantrouwig over die kandidaten, die bedelen, smeken om stemmen te bekomen. Weest met afkeer beziel, voor die lijst, die tot stand gekomen is, na dagen en nachten gebid en rondgelopen te hebben om ene scheurlijst op te stellen. Verfoeit de formateur van zulke lijst, die meer-

malen met bittere tranen, zijne scheurende bedoeling heeft verborgen, onder een mantel van beloften en schijn. Een waardige kandidaat heeft geen zorgen te maken over de uitslag der kiezing, dus geniet het vertrouwen der kiezers, maar onwaardige, beleven nachten van onrust en nadenken en voorzien ene nederlaag! Daarom kiezers, kiest met overleg en dan zal Uw stem vruchten dragen, zowel voor U als voor deze, die niet geroepen zijn te kiezen. Van Uw stem hangt de bloei, de welvaart en de verfraaiing van Uw dorp af. Beoordeelt en overweegt, de gestelde daden, van de afgetreden leden, indien deze waardig geweest zijn, voor Uw nut te zorgen, kiest dan voor geen andere. Beloont ze voor hun daden. Verwijdert met de aanstaande kiezing de hanen, die altijd willen kraaien en die onder de dekmantel streven voor vooruitgang en de ondergang van Uw dorp bewerken. Gustje zoekt aanhangers. Ditzelfde Gustje, die als weggevaagde burgemeester wil te werk gaan als de voormalige Adolf, die alle poppen, naar zijn zin wil doen dansen. Dit liefstalg Gustje, die zijn welbehagen wil zoeken, tweedracht te zaaien, in alle zittingen. Dit klein maar venijnig rustend boertje en meststofhandelaar, die de sluier van burgervader, van zijn schouders heeft zien afrukken, als onwaardig en onbekwaam dit ambt verder uit te oefenen. Dit hoogmoedig heerschappij, die destijds, als burgervader-rentmeester, der neerstoringen van de vuilnisbakken uit



het Brusselsche, ons als geschenken oude porten, emers, blik en allen, rosmel bezorgde, zonder te spreken van dien wal gelijke stank en rookende lollen. Voor die winstgevend baantje te bekleden, vond hij de tijd (Dit bracht buiskruit in zijn zwart beursje). Dit alles ging boven de belangen van ons dorp. Kraaien in zijn liefkozend vermaak, niet alleen in het raadhuis, herinnert U het noodlot, dat hem te heurt is gevallen, toen men dit klein burgervader van het maarketronk, niettegenstaande, hij met allen hoogmoed bezielde, uitriep: Ik ben de burgervader van Weelde. Alle dingen bestaan in twee, maar daar werd hij ontvangen, met verfrissende geur, die hem tot bedaren bracht.

Tot slot, zonder er nog meer op te rouwen! brong ik u in het geheugen, hoe ge, met wraaklust bezielde, op 5 October 1945 u bij de dienstdoende burgemeester aanmelde, deze waarschuwde, dat ge als burgervader aangesteld werd (grove leugens) en het handteken vroeg, op een blanco procesverhaal, me beschuldigde, van hoog verraad en aanhanger van den vijand, om me in een koeistal te doen opsluiten en me ene onmenselijke behandeling te doen doorstaan. Neen lief en vuil Gustje, daarin zijt ge ook mislukt, want in plaats van zwart, heeft het vaderland me Ridder benoemd in de Leopolds-orde, alsook in de kroonorde van Belgje. Laat me u de vraag stellen, waar zijn uwe verdiende kentekens van uwe euveldaden door iedereen misprezen? Schaamte, hartknagtingen, berouw en vernedering, zijn de beloning voor uwen hoogmoed.

Geachte kiezers, laat me terugkomen, op het doel van mijn kies-manifest.

In ons dorp, bestaat geen kleur politiek. Allen staan geschaard, onder de banier der kristelijke volkspartij, waar ik opgetreden heb, als uw afgevaardigde. Hier valt niet te strijden tegen rood-blauw-sikkel en hamer. Die

tijd kan besteed worden, voor de belangen van ons welzijn. Heren raadsleden, aan U, zal ik de volgende vraag niet stellen, maar wel, stel ik deze in het openbaar. Wie is tevreden over Uwe werkzaamheden? Wat is er gedaan voor de verfraaiing van ons dorp? Wat is er vooruitgegaan op alle gebied, zowel voor het nut der bevolking, alle standen inbegrepen. Gij allen blijft me het antwoord verschuldigd!! Volgens mijne opvatting, bitter weinig. De riden is gemakkelijk om op te lossen! De eendracht is lopen gegaan onder de raads-heren. De verstandhouding is op zoek in het raadshuis. Alle samenhangende is verslonden, door twist en tweedracht! Het is onmogelijk, iets tot stand te brengen, als die menselijke deugden, niet beoefend worden. In café's worden de belangen van de raad te week gelegd en op het raadhuis, wordt er gekraaid, om tot slot, nooit tot ene beslissing te komen. De 6 jaren zijn voorbij, het achterste van hun broek is versleten en met een nieuwe pronken ze opnieuw op de lijst. Waarom niet gezorgd, dat iedere klas van de bevolking vruchten oogst. Waarom verschaft ge de landbouwer, geen huurgronden, voor gematigde prijzen, zelfs voor niets, in acht nemende de zware arbeid, die deze moet offeren, om deze tot labourgronden te brengen? Overweegt de grote onkosten voor meststoffen, die moeten vergooid worden, om deze vage heidegronden vruchtbaar te maken. Verkoopt hen, gemeentegrond aan fatsoenlijke prijzen, niet met opbod, om te vermijden, dat de ene de andere het geld uit de zak kegelt. Staat deze bij, die door onteigening getroffen zijn. Helpt hen, tot het bekomen, van een belonende waarde voor hunne afgenomen gronden. Vervangt hunne afgenomen gronden door andere, opdat hunne boerenstand terug komt zoals deze was, voor de onteigening. Staat de middenstand bij en geeft hem de voor-



keur werken te voltooien, zonder U ter raadplegingen te wenden, op een ander. Doet werken uitvoeren in de gemeente, zoals het bouwen van woningen om de woningnood te bestrijden. Staat een blik in andere dorpen en steden en uwe ogen, zullen breed opengaan.

Dat men de kleine middenstander niet vergeet, waarin de café's zijn begrepen. Schenkt deze, wat meer vrijheid, overwegende, dat hen enkel eenmaal per jaar de gelegenheid geboden wordt, hunne oogst op te doen, voor het betalen der taksen, die zwaar drukken, alsook, de onkosten van vuur, licht en onderhoud te dekken. 't Is 'n onontbeerlijke handel. Wat ware een dorp, zonder drankgelegenheden. Voor welke uitgaven staan de uitbaters van dien handel, met kermisdagen aantrekkelijkheid bezorgen in hun lokaal. Hulp om ons te dienen. Muziek om met die dagen oud en jong een gezellige kermis te bezorgen. Dit alles voor genot der inwoners. Waarom die taksen voor die paar dagen aangenaam vermaak: De kermis, doet alle leed en werk voor een paar dagen vergeten. Tot slot: waarom geen geldelijke steun verlenen, om kermis-koersen en vermakelijkheden, met geldelijke steun der gemeente. Die steun komt niet uit uwe zak, maar wel uit onze kas. Deze is wel verhuisd, uit gegronde redenen, maar ons geld zit er in!!

Waarom in onze gemeente niet? Waarom niet? Geen geld! Andere hebben ook geen middelen. Klopt aan, daar waar andere kloppen. Alle Belgen, moeten met hetzelfde gewicht gewogen worden. Ons land is fier over de verfraaiing van de landelijke gemeenten. De schatkist gaat bereidwillig open, voor gegronde doeleinden. Zoekt de weg, waar moet aangeklopt worden. Uw mandaat, van mandataris verplicht U daartoe. Bezit de durf het begrip hogere diensten aan te spreken en deze zullen Uwe belangen ter harte nemen.

Stelt U niet tevreden met beloften, eist daden.

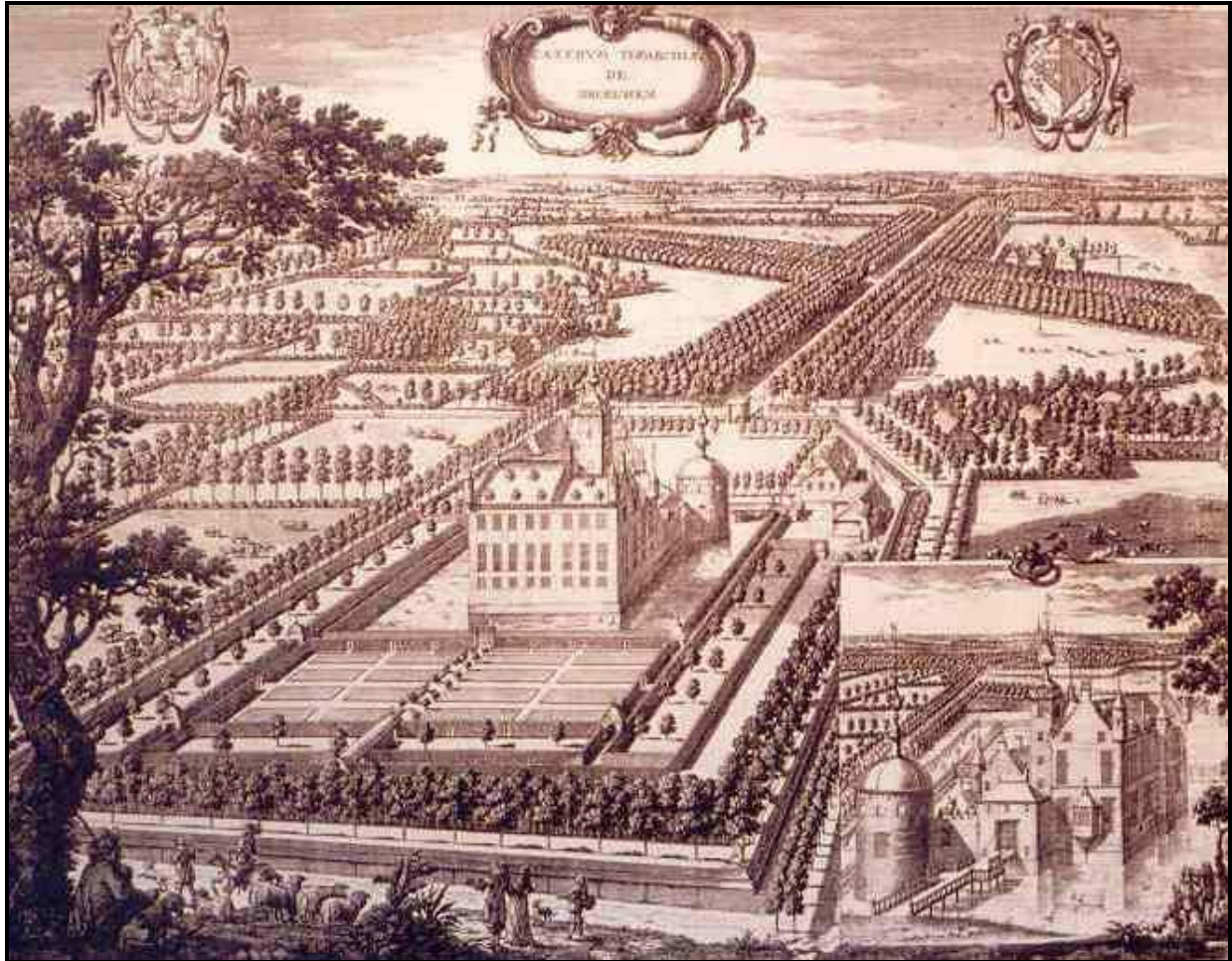
Waarom werklozen in ons dorp. De uitgebreide wegenissen, vragen om onderhoud en verbetering. Het verschil, op gebied van wegen, vergeleken bij andere dorpen is ongelooflijk! Bezorgt werk, met aankloppen bij fabrikanten, ondernemingen en openbare werke om op zulke manier de werkloosheid te bestrijden. Dit alles vraagt werk, durf en tijd, maar geen 6 jaren zullen nodig zijn om deze doelen te verwezenlijken!! Dan zullen landbouwers, middenstanders en werklieden, tevreden zijn over hunne mandatarissen fier zijn over uwe bereikte uitslagen. De naam van knikker, zal uitgewassen worden, met woorden van bekwame raadsleden. De 6 jaren voorbij, zult ge blijven zetelen, tot spijt van uwe voorgangers.

Geachte kiezers, ik voel me bekwaam op te treden voor uwe belangen, gelijk op welk gebied. Alles wat ik u hierboven in overweging gegeven heb, kan en zal bewerkt worden. Met beloften, ben ik niet gewoon, me tevreden te stellen. Daden, verkiez ik boven schone woorden. Veel tijd zal dit uitgebreid werk van mij eisen, maar die heb ik in overvloed. Moed en bijstand, zal ik putten, bij mijne uitgebreide kennissen. Alle wegen, om voldoening te verkrijgen, zijn me bekeend. Door ontelbare ondervindingen, heb ik durf en wilskracht genoeg om alles in het werk te stellen, voor Uw welzijn. Ik wil alles offeren, tot het nut van u en de verfraaiing der gemeente. Ik zal streven, naar eendracht en samenwerking niet in kerk en straat, maar wel in het dorp Weelde. Ik begeer, van Weelde te maken, zoals ik het begroet heb, in 1918. Kiezers stelt uw vertrouwen in mijn kandidatuur en deze, zal vruchten dragen.

In mij, bestaan geen gevoelens van haat, nijd of wraak. Ik ben met het besef van naastenliefde opgegroeid. Het



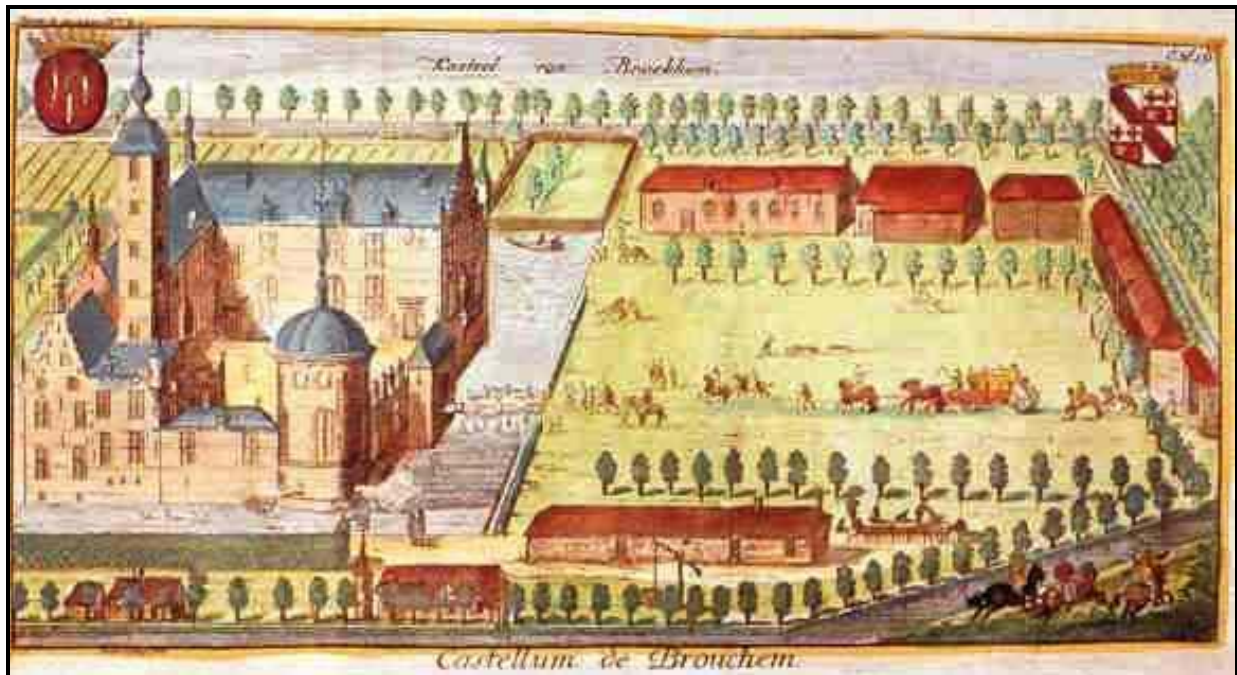
## Philippe le Roy, heer van Broechem-Oelegem, Ravels en Eel (1596-1679) Deel 2



afb.19: Kasteel van Broechem

Deze gravure (afb. 19) in folio, plano stelt het kasteel van Broechem, waar de familie le Roy woonde, voor. Het is een gesublimeerde voorstelling ervan. Meer dan waarschijnlijk heeft de omgeving van dit kasteel er nooit zo uitgezien. De gravure, gesneden door Franciscus Ertinger is te vinden in Jacques le Roy's, "Notitia Marchionatus..." uitgegeven in 1678 in Amsterdam door Franciscus Lamming. In het midden op de cartouche "CASTRUM TOPARCHIAE DE BROUCHEM". In het gravureveld links het wapen van de familie le Roy en rechts dat van Marie de Raet. In de rechter onderhoek een detail van het kasteel.





afb.20:Kasteel van Broechem  
(gravure 14x28 cm)

Deze opgehoogde gravure (afb. 20) gesneden door Franciscus Ertinger werd uitgegeven door de Cantillon in 1770 en verscheen oorspronkelijk in Jacques le Roy's "Le Grand Théâtre Profane du Duché de Brabant" in 1730. De originele koperen plaat werd hergebruikt door de Cantillon<sup>1</sup>, lang na de dood van Jacques le Roy in 1719. In de linkerhoek het wapen van de familie de Raet, rechts dit van le Roy.



afb. 21  
Kasteel van Broechem

<sup>1</sup> Bibliotheca Belgica T. 3 ; La Haye, Chrétien van Lom, 1730 ... la petite planche à laquelle on a ajouté les armoiries de Marie de Raet, femme de Philippe le Roy...

Het kasteel van Broechem (afb. 21), alias “Kasteel Broechemhof”<sup>2</sup>, eertijds genoemd het “Root hofken” en “t huys van Oosten of Oisten”, is een rechthoekig waterkasteel rond 1650 gebouwd door Philippe le Roy op de funderingen van een vorig kasteel. Het werd verbouwd in 1790 en tijdens het interbellum. In de 16<sup>de</sup> eeuw was het kasteel in het bezit van de familie van Oost (vanwaar de benaming “t huys van Oosten of Oisten”,. In 1634 werd het aangekocht door Renier van der Rijt van Adriaan Van der Donck.

In 1637 was het in het bezit van Willem van der Rijt. Philippe le Roy, sinds 1644 heer van Broechem-Oelegem, kocht het “omwatert huys” in 1649 dat sindsdien het “Hof van Broechem” wordt genoemd. Het omvatte toen ook een brouwerij, boomgaarden, gebouwen en heide. Hij liet de oude gebouwen afbreken en op een gedeelte van de oude funderingen een nieuw kasteel in traditionele stijl bouwen zoals afgebeeld in het werk van zijn oudste zoon Jacques le Roy “Castella et praetoria nobilium Brabantiae in 1694.

Na de dood van Philippe le Roy in 1679, vererven zijn kinderen het kasteel, maar zij zien af van deze erfenis en verkopen de heerlijkheid aan Louis van Colen. Later komt het in handen van de familie de Neuf, de Fraula. Jean Charles Antoine de Fraula liet ca. 1790 het kasteel verbouwen in de Lodewijk-XVIde-stijl. Tot 1868 bleef het in bezit van deze familie de Fraula. Het werd geërfd door de familie de Royer de Dour en na de dood van Adrienne de Royer de Dour bleef het in onverdeeldheid. Nadien werd het aangekocht door Emile Moretus de Bouchout die het in 1923 verkocht aan Lodewijk Gillès de Pélichy. Deze liet het kasteel in 1927-30 ontleisteren. Het bleef onbewoon sedert 1948 en werd in 1951 aangekocht door de Société métallurgique Hainaut-Sambre, samen met 114 ha, grond met de bedoeling hier een industrieterrein aan te leggen ! Dit ging echter niet door en in 1958 werd het domein aan de noordzijde door sneden door de aanleg van de autosnelweg Antwerpen - Luik. In 1962 huurde de familie Genbrugge - Dekkers het waterslot van de Luikse firma. In 1978 kocht deze familie het kasteel met 5 hectaren omliggende gronden. Tot op heden zijn zij de eigenaar van dit merkwaardige waterslot.



afb.22:Epitaaf van Philippe le Roy en echtgenote Marie de Raet  
(gravure (24,3 cm x 37,6 cm)

<sup>2</sup>Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen, provincie Antwerpen, arr. Antwerpen, deel 10n, 2 (Ho-Ra, Snoeck-Ducaju & Zoon nv., Gent, 1985.



Deze gravure (afb.22) uit Jacques le Roy's "Notitia Marchionatus...", in 1678, werd gesneden door Richard Collin. Deze afbeelding stelt het epitaaf van de echtelingen Philippe le Roy en zijn echtgenote, Marie de Raet voor. Deze gravure diende tot voorbeeld voor het te ontwerpen grafmonument is zeer de vraag.

Onder het wapen links, dit van Philippe le Roy met eronder de tekst :  
"MAIS LE ROY S'ESIOVIRA EN DIEV Ps 62."

Beschrijving van het wapen : met liefdesknoop. Aan de rechterzijde het wapen van de familie de Raet, gedeeld met dit van de familie le Roy. :

Eronder de tekst :ICI DOVLEVR LAHAVT BONHEVR

Tussen beide wapens treffen we een, gevederde helm en handschoenen aan.

Boven dit alles zou er een schilderij prijken met het geknielde echtpaar Philippe le Roy gekleed in zijn heraldische tabbaard, zijn rechterhand houdt een gesloten boek vast, zijn linkerhand rust op een zwaard. Op de rok van Marie de Raet ligt een hondje, symbool van de echtelijke trouw. Op de achtergrond van het schilderij dat misschien meer weg heeft van een glasraam, bemerken wij een afbeelding van het kasteel van Broechem. Volgens deze beschrijving van J.-Th. de Raadt, die dateert uit 1891, hing dit schilderij toen nog boven het epitaaf. Anno 2013 zijn het schilderij dit alsook beide wapens verdwenen...



afb.23: Epitaaf van Philippe le Roy en echtgenote Marie de Raet  
in de Broechemse Onze-Lieve-Vrouwekerk

Philippe le Roy verwierf een zeer gedegen kennis van de klassieke oudheid. De Bijbel en de Latijnse kerkvaders pasten in zijn leefwereld.

In het midden van dit prachtig funerair gedenkteken (afb. 23), vooraan links in het hoogkoor, bemerken wij naast een korte biografie, in het Frans, ook drie Latijnse teksten en een merkwaardig Grieks vers.

Deze biografie luidt als volgt :

“Hier rust de heer Philippe le Roy, ridder en bron van het Heilige=Rijk, heer van Broechem, Oelegem en van Sint - Lambertskapelle, adviseur van Zijne Majesteit en beheerder van diens domeinen en financiën. Hij diende 50 jaar, zowel in belangrijke militaire als politieke zaken der eerbiedwaardige aartshertogen Albert en Isabel en de hoogwaardige en machtige monarch Philips IV, door wie hij met volmacht naar de staten van de Verenigde Provinciën werd gezonden om in Den Haag de vrede te bespoedigen, dewelke in Munster bleef aanslepen. Na twee jaar voorzitterschap slaagde hij gelukkig in zijn opdracht in het jaar 1648. Toen hij zich vervolgens uit de staatszaken wenste terug te trekken, droeg hij zijn status over op zijn zoon en verliet het hof. Hij koos de omgeving uit om de rest van zijn dagen door te brengen. Hij stierf op 5 december 1679 en de leeftijd van 84 jaren.

En hier rust de zeer edelen en zeer deugdzame vrouw Marie De Raet zijn echtgenote en dame van de hierboven genoemde heerlijkheden. Zij stierf op 20 augustus 1662 in de leeftijd van 48 jaren.

Moge God vrede schenken aan hun zielen”.

Links onder de eerste wachter staat volgende Latijnse tekst :

“Monumentorum opulenta construction vivorum sunt solatia (Aug. serm. 34) et adolescentibus eximium incitamentum ad virtutem (Polyb)”.

Vertaald :

“Het optrekken van rijkversierde monumenten is een troost voor de nabestaanden, en voor de jongeren een uitgelezen aansporing tot deugdzaamheid”.

Rechts onder de tweede wachter :

“Tam rara in amicitia fides, tam parata oblivio mortuorum, ut ipsi nobis debeamus etiam conditoria extruere (Pli. L. 6. Ep. 10).

of

“Zo zelden kan men zijn vrienden vertrouwen, zo snel worden de doden vergeten dat we zelf onze eigen tombes moeten bouwen”.

Opvallend is dan ook de Griekse tekst, die onderaan in het midden van zijn epitaaf gebeiteld staat :

ΚΑΛΩΣΘΑΝΩΝ / ΗΛΛΙΝΦΥΕΙ

(kalos thaon palin phyei)

of

“Wie een goede dood is gestorven, leeft opnieuw”

Dankzij zijn klassieke opleiding koos hij voor deze tekst, die echter geen citaat is maar zoals bij de Latijnse opschriften een vers van eigen hand. Philippe le Roy toont niet alleen in deze teksten dat hij klassiek geschoold is, maar dat hij zichzelf ook ziet als een dichter in de christelijke traditie.



Hij die een “goede dood” sterft, leeft zowel opnieuw in het hiernamaals, en is voor diegenen die achterblijven een eeuwige herinnering.

Onderaan, in het midden onder een liggende hond :

“Aedificavit supra sepulchrum aedificium altum visu lapide polyto et super columnas arma ad memoriam aeternam (Mach. L. 1 C13)”.

of

“Op de graven liet hij een hoog monument oprichten, zodat het in de wijde omtrek zichtbaar was, in gepolijste steen, en bovenop de zuilen liet hij wapens aanbrengen tot eeuwig aandenken”.



afb.24: Grafsteen en toegang tot de familiekelder van Philippe le Roy  
in de Broechemse Onze-Lieve-Vrouwekerk

### Portretmedailles

Op het hoogtepunt van zijn roem moest zijn figuur natuurlijk vereeuwigd worden, onder andere op enkele penningen, waarvan die uit 1656 als model heeft gestaan voor latere uitgiftes.

De medailleur Adriaan Waterloos (1598-1681) graveerde medailles (afb. 24 en 25) voor Philippe le Roy, in zilver, verguld brons, brons en koper welke nog aan te treffen zijn in de Koninklijke Bibliotheek Albert I, in het Penningkabinet Brussel, Leiden, en in het Antwerpse Mayer van den Berghmuseum.<sup>3</sup> Deze herinneringspenningen werden opgenomen in het bekende werk van Gerard van Loon, "Beschrijving der Nederlandsche Historipennningen", (sic) .

Op de voorkant van de medaille staat het portret van de (oudere) Philippe le Roy in zijaanzicht, linksgewend. In de rand ervan de tekst

"Ph Le Roy Eq Bann D De Brouchem Z Regis Supr Aerary A Cons. Voor de buste staat het monogram van de graveur : A W A F.

Op de keerzijde het wapen, gedeeld van le Roy en van Hoff. Geflankeerd door twee banieren. Erboven een lint waarop de inscriptie "Mais le Roy sesiouira en Diev Ps. LXII". Een ander opschrift met het devies "Serv. Deo regnes". Ten onrechte dateert Van Loon in zijn naslagwerk als "1647".

Een andere uitgave van de keerzijde van de medaille toont ons het schepenwapen van Broechem. Nog andere exemplaren vertonen op de keerzijde van de medaille het wapen van de stad Dokkum (anno 1582.

Dit vinden wij ook bij de penning ter ere van prinses Anne van Engeland, weduwe van Willem IV, prins van Oranje, moeder van Willem V, zonder aanduiding van een jaartal, maar gecatalogeerd "1752". Op de keerzijde het zegel van de stad Sneek, gekroonde wapens en met het opschrift

"SIGILL(um) U R B (is) SNECANAE" : erboven op een cartouche "S. P. Q. S."

Op een andere medaille ter ere van prinses Marie-Louise de Hesse-Cassel, weduwe van Johan Willem Friso, prins van Oranje-Nassau, zonder aanduiding van jaartal, maar gecatalogeerd "1759" staat op de keerzijde het zegel van de stad Sneek.

Het exemplaar van de stad Winterthur vermeldt op de keerzijde het ridderwapen van Rudolf, graaf van Habsburg en met gothisch opschrift

"+ comit Rud d'habesb. Latgravii. Alsatie".

Zeer waarschijnlijk heeft Philippe le Roy een aantal medailles laten vervaardigen met het zegel van de Broechemse schepenbank. Zij werden dan ook de "magistraats- penning van Broechem" (afb. 25, 26) geheten.



afb.25

---

<sup>3</sup> Collection du Chevalier Mayer van den Bergh, Catalogue des Jetons, Médailles Méreaux et Monnais, exposés dans les galleries de la Maison des Rois Mages, rue de l'Hôpital, 18, Anvers.1911. In deze catalogus wordt op blzs. 114 onder nur. 819 vermeld : Médaille au buste de Philippe le Roy, seigneur de Broechem, Oeeghem etc. Armoiries au revers. Cuivre.



afb. 26

Grafische portret weergave en zegel van Broechem in  
*Histoire metallique des XVIII Provinces de Pays-Bas, Gerard*  
*Van Loon, la Haye, MDCCXXXII*

In 1981 kwam er een officiële gemeente-uitgifte van een ruilpenning (afb. 27) van Ranst. Ter herinnering van de verkoop van de heerlijkheid Broechem - Oelegem, nadat Jacques le Roy deze weigerde te aanvaarden. Het kwam erop neer dat de herdenking plaats vond onder de noemer "325 jaar familie le Roy...

Het ontwerp werd geleverd door de kunstenaar Hugo Meersman. De uitgifte werd gerealiseerd door Europe Mint, Antwerpen.

Er werden reeksen in muntgoud (900/1000, 21,6 kt. 30 mm, 9,8 gr. ;en 21 mm, 3,9 gr. In zuiver zilver (999:100), 30 mm, 12 gr. geslagen.

Naast deze edele munten werden 20.000 ruilpenningen in B.U.-kwaliteit in messing, geplaatste staal, diameter 30,2 mm vervaardigen.



afb.27

Het Jacques baron le Roy Genootschap vzw. herdacht in 1998 de Vrede van Münster, die toen precies 350 jaar geleden tot stand kwam en liet te dezer gelegenheid in een beperkte oplage, 100 stuks, een herdenkingspenning (afb. 28) ontwerpen en slaan . De Leuvense kunstenaar Paul Huybrechts ontwierp de gedenkpenning die een diameter heeft van 50 mm en vervaardigd is uit verzilverd, hoogwaardig metaal. De firma Van Ranst, uit Schoten, leverde de matrijzen en sloeg de medailles.



Op de penning staat langs de ene kant de beeltenis van Philippe le Roy. Op de andere kant staat het 17<sup>de</sup>-eeuwse schepenzegel van de heerlijkheid Broechem - Oelegem. Tevens werd er een bescheiden publicatie "Philippe le Roy en 350 jaar Vrede van Münster" uitgegeven.



afb.28

In 1661 laat Philippe le Roy zijn officieel ambt in Brussel over aan zijn oudste zoon Jacques III le Roy. Zijn aftreden werd ingegeven door de ziekte van zijn vrouw Marie de Raet, die in 1662 overlijdt, 47 jaar oud. Door dit heengaan beseft Philippe le Roy zijn eigen sterfelijkheid. Zijn ernstig gelaat op het schilderij van Victor Boucquet (afb. 28) (1619-1677), een mindere Vlaamse schilder. Op het portret schilderij van ca. 1662, staat een oude, door het leven getekende Philippe le Roy.



Afb.29

Het Jacques baron le Roy Genootschap vzw. voert als beeldmerk (afb. 29) het gestileerde 17<sup>de</sup>-eeuwse wapen van de familie le Roy.

Ontwerp : Melina Crick

Heraldische omschrijving : Marc Van de Cruys.

*Gevierendeeld: 1 & 4 in zilver, een rode schuinbalk; 2 & 3 zilver en rood doorsneden, het zilver beladen met twee rode breedarmige kruisjes en het rood met een ster en een gewende wassenaar, alles van goud.*

*Het schild getopt met een zilveren traliehelm, goud getralied, gesierd en gekroond. Dekkleden: rood en zilver.*

*Helmteken: een rood patriachaal kruis tussen een zilveren baniervlucht, elke vleugel beladen met een rode schuinbalk.*

*Schildhouders: twee Zwitserse gardisten(\*), gekleed in zilver en rood, met elk een lans met banier in de hand.*

*Deze van rechts met het wapen uit 1 & 4 en deze van links met het wapen uit 2 & 3.*

(\*)Aan de linker- en rechterzijde van het wapen staan twee schilderhouders, welke in het verleden steeds benoemd werd als 'twee Zwitserse wachters. Mevr. F. Sorber van het Antwerpse MOMU geeft volgende wetenschappelijke uitleg : *De tenants zijn geen Turken of Moren en ook geen Zwitserse wachten in de huidige zin. Het kostuum met de wambuis en hosen met splitten en schaambuidel is West-Europees, 16<sup>de</sup> eeuw en gaat terug op kledij van landsknechten, huursoldaten, die in een aantal gevallen, maar lang niet altijd uit Zwitserland*

kwamen. Met de kaftans die Turken droegen heeft dit kostuum niets te maken, evenmin met dat van Marokkanen of Moren, verwant aan het Turkse kostuum.

De pauselijke Zwitserse wachten van nu hebben een kostuum afgeleid van dat van huursoldaten uit de 16<sup>de</sup> eeuw.

Anno 2013 :

Van de verschillende families le Roy, die momenteel nog afstammelingen zijn, weet men niet met zekerheid of ze tot de tak van de baron van Broechem behoren.



Stefan Crick

Voorzitter

Jacques baron le Roy Genootschap vzw

## Bronnen & bibliografie

Jacques le Roy, *Notitia Marchionatus Sacri Romani Imperii Hoc Est Urbis Et Agri Antverpiensis...* François Lamming, Amsterdam, 1678.

Victor Bouton, *Nouveau traité des Armoiries ou la science et l'art du blason expliqués*, Paris, E. Dentu et Cie, editueurs, Paris, 1887.

J.B. Rietstap, *Armorial general precede d'un dictionnaire des termes du blazon, Tome 1 & 2, Deuxième Edition, refondue et augmentée*, G.B. Van Goor Zonen, Gouda, 1884-1887.

Jean.-Théodore . de Raadt, *Jacques le Roy baron de Broechem et du Saint-Empire, historien brabançon et sa famille*, Nimègue D.C.A. Thieme, 1891.

J.J. Poelhekke, *De Vrede van Munster*, Den Haag, 1948.

Marie Mauquoy-Hendrickx, *L'iconographie d'Antoine Van Dyck : catalogue raisonné*, Palais des Académies, Bruxelles 1956.

Erhard Göpel, *Ein Bildnisautrag für van Dijck, Anthonis van Dyck, Philipp le Roy und die Kupferstecher*, Prestel Verlag, Frankfurt am Main, 1940.

Milo Koyen, dr., *Tongerlo en de Heerlijkheid van Ravels-Eel*, overdruk uit Taxandria XXXIII, 1956.

C. Pama, *Heraldiek en genealogie, een encyclopedisch vademecum*, Uitg. Het Spectrum nv., Utrecht/Antwerpen, 1969.

Jos Goolenaerts, *Perikelen rond het wapen en de afkomst van de familie Le Roy*, De Krijter, HK De Kaeck, Wommelgem, 1984.

Paul Arren, *Van Kasteel naar Kasteel, 2*, HK. Hobonia, Hoogboom, 1987.

W.Paulussen. Philips Le Roy en Johan De Knuyt, *Heren van Ravels in de 17e eeuw*. in: *Ravels in Lief en Leed*. Ravels, 1980, blz.48-52.

Carl Depauw, Ger Luijten, *Antoon van Dyck en de prentkunst*, cat. Antwerpen, 1999.

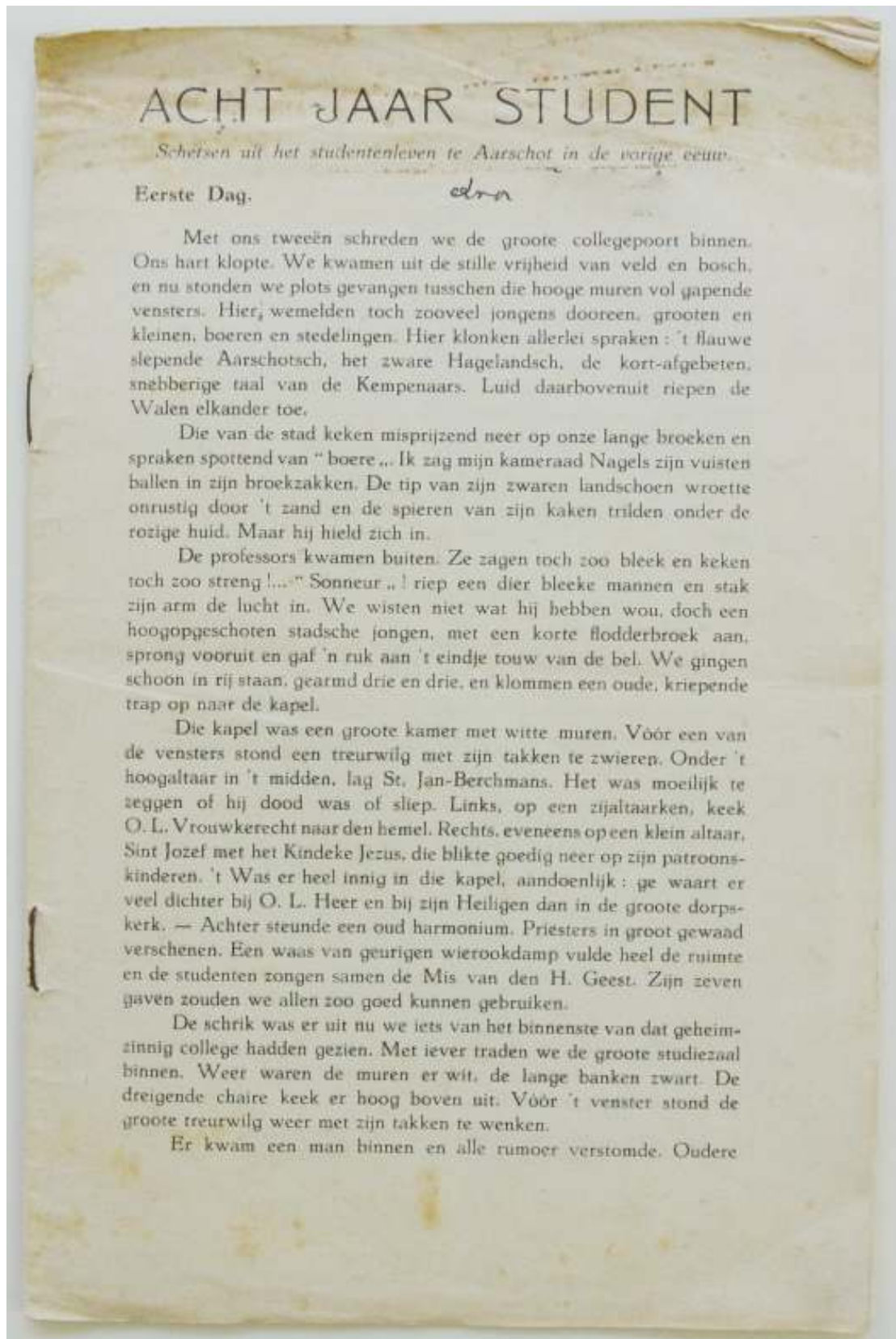
Jozef Mertens, Franz Aumann, *Krijg en kunst, Leopold Willem (1614-1662), Habsburger, landvoogd en kunstverzamelaar*, Landcommanderij Alden Biesen, Bilzen, 2003.

Bart Janssens, in *Broechemse Sprokkelingen, grafschrift in de kerk*, HK Brucheem, april 2009.

Archief : Jacques baron le Roy Genootschap vzw.

Archief : fam. Vydt - le Roy, Mortsel.

## ? HeemkundeQuiz ?



### ACHT JAAR STUDENT

*Schetsen uit het studentenleven te Aartschot in de vorige eeuw.*

Eerste Dag.

*elven*

Met ons tweeën schreden we de groote collegepoort binnen. Ons hart klopte. We kwamen uit de stille vrijheid van veld en bosch, en nu stonden we plots gevangen tusschen die hooge muren vol gapende vensters. Hier, wemelden toch zooveel jongens dooreen, grooten en kleinen, boeren en stedelingen. Hier klonken allerlei spraken: 't flauwe slepende Aarschotsch, het zware Hagelandsch, de kort-afgebeten, snehberige taal van de Kempenaars. Luid daarbovenuit riepen de Walen elkander toe.

Die van de stad keken misprijzend neer op onze lange broeken en spraken spottend van "boere... Ik zag mijn kameraad Nagels zijn vuisten ballen in zijn broekzakken. De tip van zijn zwaren landschoen wroette onrustig door 't zand en de spieren van zijn kaken trilden onder de rozige huid. Maar hij hield zich in.

De professors kwamen buiten. Ze zagen toch zoo bleek en keken toch zoo streng!... "Sonneur..." riep een dier bleeke mannen en stak zijn arm de lucht in. We wisten niet wat hij hebben wou, doch een hooggopgeschoten stadsche jongen, met een korte flodderbroek aan, sprong vooruit en gaf 'n ruk aan 't eindje touw van de bel. We gingen schoon in rij staan, gearmd drie en drie, en klommen een oude, kripende trap op naar de kapel.

Die kapel was een groote kamer met witte muren. Voór een van de vensters stond een treurwilg met zijn takken te zwieren. Onder 't hoogaltaar in 't midden, lag St. Jan-Berchmans. Het was moeilijk te zeggen of hij dood was of sliep. Links, op een zijaltaar, keek O. L. Vrouwkerech naar den hemel. Rechts, eveneens op een klein altaar, Sint Jozef met het Kindeke Jezus, die blikte goedig neer op zijn patroonskinderen. 't Was er heel innig in die kapel, aandoenlijk: ge waart er veel dicht bij O. L. Heer en bij zijn Heiligen dan in de groote dorpskerk. — Achter steunde een oud harmonium. Priesters in groot gewaad verschenen. Een waas van geurigen wierookdamp vulde heel de ruimte en de studenten zongen samen de Mis van den H. Geest. Zijn zeven gaven zouden we allen zoo goed kunnen gebruiken.

De schrik was er uit nu we iets van het binnenste van dat geheimzinnig college hadden gezien. Met iever traden we de groote studiezaal binnen. Weer waren de muren er wit, de lange banken zwart. De dreigende chaire keek er hoog boven uit. Voór 't venster stond de groote treurwilg weer met zijn takken te wenken.

Er kwam een man binnen en alle rumoer verstomde. Oudere



studenten noemden hem "den Dirk." (1). Hij was klein van gestalte, maar rond van vorm en sterk. Hij liep vlug, met nen zwierigen, draaienden gang en beklom de krakenke trappen van de chaire. Hij keek eens rond en nu konden we hem allen zien van aanschijn tot aanschijn, zooals hij was. Zijn groot voorhoofd glansde. Zijn grijzige haren kropen al ver naar achter, maar boven op zijn schedel, stond fier een trosje haar recht omhoog, wellicht het overblijfsel van een vroeger heerlijke brosse. Op zijn mond lag een ingehouden lachje en zware haarpijlen schoten uit zijn breede neusgaten. 't Was milde zachtheid, 't was strengheid, 't was wilskracht zooals het past bij een "Dirk...". Hij liet zijn oogen met welgevallen gaan over de vele studenten en het lachje op zijn lippen werd wat dieper. Nu sloeg hij 't oude Wetboek van 't College open, en hij las ons voor de vele dingen die wij te doen hadden en te laten, over vicus en verboden straten, over Fransch-spreken en signum, over net gekleed gaan, en nog vele, vele andere zaken.

Klas voor klas werden de studenten opgeroepen en ze schoven stillekes weg, die van Rhetorika, die van Seconde, die van Troisième en zoo verder en verder. Het kleinste gespuis, dat de Huitième zou bezetten, stond nog heel alleen in de groote studie.

#### E. H. Massagé. (2)

Massagé, onze professor, stak zijn kop door de deur van de studiezaal, vulde zijn neus nog eens goed met snuif, en wenkte dan dat we hem zouden volgen. Massagé was een hoogopgeschoten man. Hij ging ons voor met groote, trage schreden, en zwenkte daarbij met zijn lijf weg en weer als een trekker aan een schuit. Zijn groote voeten hadden veel beziens. Zijn blozend gezicht was fijn gesneden, edel, bemoedigend, met een goedigen lach in de zachte oogen. Hij had nog al zijn haar. 't Was pikzwart en gekamd in een rechte streep. Bezijden de trap die naar de kapel leidde, stond hij 'n tijd te wringen en te schudden aan een weerbarstig slot. Het knarste en het piepte, en als het dan toch met een ruk opensprong, wilde de deur niet wijken. Massagé stiet en rukte, de deur plooidde en kraakte en schuurde geweldig over den steenen vloer, maar voor den krachtigen stoot van professors grooten voet vloog zij open.

Weer zaten wij op zwarte banken tusschen witte muren, maar door de open vensters zaagt ge 't groen van de vest en, ver in 't veld, een puffende treintje dat op zijn zeven gemakken de statie binnenrolde.

Het getal versche studenten was bijzonder groot dit jaar en we zaten dicht bijeen geschoven op de lange banken.

(1) Z. E. H. J. Jentil, van Meerhout. — Hij stierf dit jaar te Kalmthout.

(2) E. H. Ch. Massagé, van Meerhout, overleed te Turnhout.

Potter, V... en Pol P... zaten tusschen al dat klein gespuis als twee specimens van wat men later "late roepingen" is gaan noemen. Potter had een hoogrood, dik gezicht en geweldig-groote ooren. Zijn breede rug nam een halve bank in beslag. Pol was een magere, schrale boer met stoppelbaard. Hij droeg een hooge zijden klak, en een zilveren slangvormige horlogieketting met blauwen steen. Die twee menschen zaten op de laatste bank, deels omdat Potter's breede rug al te veel kon bestoppen, deels omdat zij oud en wijs genoeg waren om zich daar latsoenlijk te gedragen. Ze zegden hun les op en ze maakten hun werk, net als wij, maar van de verplichting om te spelen op de koer waren ze ontslagen. Daar zochten ze omgang met de mannen van de Rhetorika. Pol sprak hooge woorden over politiek. Potter liet heel gewillig zijn groote ooren meten en de Rhetorikaners brachten er al hun geometrische kennissen bij om uit te rekenen hoe groot hun oppervlakte eigenlijk was.

De huijtime, in dien tijd, was verdeeld in een eerste en tweede divisie. In de eerste zaten de studenten die nog heel en al vreemd waren aan het Fransch, zij begonnen van voren af aan met het eerste deeltje van 't "Practisch onderricht in de Fransche Taal" van P. A. De Vos. De jongens van de tweede divisie kenden al eenige woorden Fransch, ze begonnen met het tweede deeltje. Voor 't overige waren de vakken gelijk. Die dubbele leergang in het Fransch bracht zeker veel tijdverlies mee, doch men was practisch in dien tijd: men koppelde twee andere leergangen en zoo spaarde men tijd en ook geld voor boeken. De twee gekoppelde vakken waren het Vlaamsch en de Gewijde Geschiedenis. Dat ging heel eenvoudig: de les werd gelezen, nog eens verteld, en dan volgden orthographische en spraakkundige opmerkingen, naar gelang de inhoud het meebracht. Niet zelden gebeurde het dat er hier en daar nog een zin in het Fransch werd vertaald en dan slingerden er wel drie vakken door mekaar. 't Kan zijn slechten kant gehad hebben, maar zijn goeden toch ook: het brak de eentonigheid van het onderricht.

Massagé was een uiterst kalm mensch. Hij zat in zijn stoel achter de chaire alsof hij er in vastgegroeid was. Slechts in uiterst rare gevallen kwam hij er uit. Ik heb hem nooit kwaad gezien. Lof en straf kwamen uit zijn mond op denzelfden lizigen toon. Straf gaf hij nogal veel, maar altijd in volle bedaardheid, als iets heel natuurlijks, eigen aan 't vak van professor. De straffen die hij uitdeelde waren altijd dezelfde: voor de eerste divisie, tien, twintig, vijftig keer "Ik moet aandachtig zijn..."; voor de tweede divisie, het werkwoord "être" of "avoir"...

Het is te begrijpen dat het jonge studentenvolk naar middelen

zocht om die kwistige uitdeeling van straffen dragelijker te maken. Louis Van Vlasselaer, die later mekaneker is geworden, vond een toestel uit, een soort pennestok, waaraan vijf pennen te gelijk werden vastgemaakt. Met een weinig oefening schreef ge daar zoo handig mee als met een gewone pen. Die vondst verwekte heel wat opzien en vreugde bij de gestraften. Louis noemde zijn toestel "ne strafschrjver... Jefke Van de Ghijn exploiteerde de uitvinding en verdiende nen schoonen stuiver met zijn ledige avonduren te besteden aan 't strafschrjven. Hij bezat altijd een heelen voorraad werkwoordjes "être..." en "avoir..." en "ik moet aandachtig zijn..." in series van tien, twintig en vijftig, naar behoefte. De prijs was gesteld op 'n halven cent de tien regels; voor groote hoeveelheden was er afslag te krijgen. Zijn zaken draaiden wondergoed. Massagé zorgde regelmatig voor afzet; maar toen kwam dat ongelukkig geval met Tuurke Michaux alles verbrodden. Tuurke kreeg tien regels. Hij ging onmiddellijk in zijn zak en gaf de gevraagde straf aan zijn professor. Massagé deed er twintig regels bij, en weer betaalde de gestrafte komptant. 't Kan zijn dat het stomigheid was van Tuurke, maar daar was zeker ook kwaadaardigheid mee gemoeid, want toen Massagé hem ineens vijftig regels lapte, keerde Tuurke zich om naar Jefke en zei halfvloed: "Geef me maar voor een kwartje ineens... Heel de klas schoot in een schaterlach. Jefke werd zoo rood als een pioen en stampte onder de bank tegen de schenen van den verrader. Heel de zaak kwam nu uit: het geheim van Louis Van Vlasselaer's strafschrjver en den sluikhandel door Jefke Van de Ghijn gedreven.

Massagé nam dat onverstaanbaar op. Hij lachte er niet mee, hij werd er niet kwaad om, hij veranderde doodeenvoudig van taktiek: voortaan moest alle straf na de klas om vier uur geschreven worden: de gestrafte kreeg "retenue..." en men schreef er nog liever dan zich daar dood te vervelen.

De dagen gingen hun gang met vaste regelmaat: reesems van zes harde studeerdagen, met daartusschen de blijde schakels van de vrije Zondagen. We waren het volop gewoon in 't college: we kenden vele studenten en al de professors met naam en toenaam en eigenaardigheden: Jakke, de Lemme, de Stokker, de Willem, de Raaier. (1) Maar onze kinderlijke nieuwsgierigheid ging toch vooral naar onzen eigen professor, naar Massagé, een man als een raadsel. Hij alleen werd met zijn eigen naam genoemd, hij alleen bleef gedekt tegen sprookjes en studentenspot.

Dat hij 'n rooden zakdoek gebruikte met zwarte bollen, en veel

(1) De meeste leeraars hier vernoemd staan op de foto bij het « In Memoriam: E. H. Jemil ».



snuifjes nam uit een zilveren snuifdoos met een deksel waar zijn naam op stond, dat zagen we alle dagen. Maar hoe zijn voornaam was, van waar hij kwam, wat hij zooal dacht en meende, en, wat een student liefst van zijn professor te weten komt, zijn eigenaardigheden en gebreken, dat bleef verdoken achter het gordijntje van dien onverstoorbaren glimlach.

Een ding toch kon hij niet verstoppen, hij was geweldig bezorgd om zijn gezondheid. Of hij daar bijzonder redens toe had is nooit gebleken: hij was een mensch als een boom. — Zijn eerste werk in de klas was altijd na te zien of de sleutel van de kachel wel openstond. Er mocht geen tochtje binnenkomen. Bij 't buitengaan zette hij altijd zijn kraag recht. Die van de stad beweerden dat hij Kneippde, in elk geval zouden we al heel spoedig ondervinden dat hij veel van water hield. Ieder professor koos in dien tijd een speciaal vak, dat hij, buiten 't opgelegd programma, als eigen domein met zijn studenten bewerkte. Daar werd noch prijskamp, noch prijs voor gegeven, maar men beschouwde het als zeer belangrijk, want het betrof den praktischen kant van het leven.

Een man als Massagé kon niet anders dan een leergang inrichten over de "kunst om gezond te zijn en te blijven ...

Aanleiding gaf daartoe Louis Vissenaeken. Die had zijn werk geschreven in vurig-rooden inkt. "Louis, jongen, zei Massagé, ik ga mijn oogen niet bederven met het lezen van uw gloeiend geschrift. De uwe zijn nog jong en ze kunnen veel verdragen. Maar onthoud wat ik U zeg: spaar ze, want ze verslijten vlug en 't is later dat ge ze minst kunt missen ... Daarmee zat hij volop in zijn lievelingsvak. Hij gaf nog veel wijzen raad over de bescherming van de oogen en kondigde aan dat we iederen Zaterdag een half uur zouden besteden aan gezondheidsleer. De ergste plaag van het menschedom, het alcoholisme, zou eerst behandeld worden.

Het was nooit zoo stil in de klas als dien Zaterdag-namiddag, toen alles op zij werd gelegd, en de vrije leergang plechtig werd geopend. — Massagé stak een boekje omhoog waarin heel de kwestie in vragen en antwoorden werd behandeld. Op den helrooden omslag stond in dikke letters gedrukt: Wat het koren geeft. Daaronder stond een korenschoof. Links kwam er een Pietje-de-Dood uit, die een heele flesch brandende genever uitgoot over een man, die man lag smoor-dronken op den grond: "Dood .. stond er onder gedrukt. Rechts boog uit de korenschoof een jong meisje voorover: ze reikte een brood aan een moeder met haar kind: "Leven .. stond daaronder.

Het boekje kostte vijf centen, maar niemand was verplicht het te koopen. We kochten er allemaal een. Smitske van Gelrode vroeg er

twee: een voor hem en een om thuis in de staminee op tafel te leggen. Massage prees zijn lever, maar thuis bij Sinitske schenen ze van een ander gedacht te zijn. 's Maandags vertelde hij dat zijn vader het boekje had zien liggen en dat hij het gauw in de kachel had gestopt.

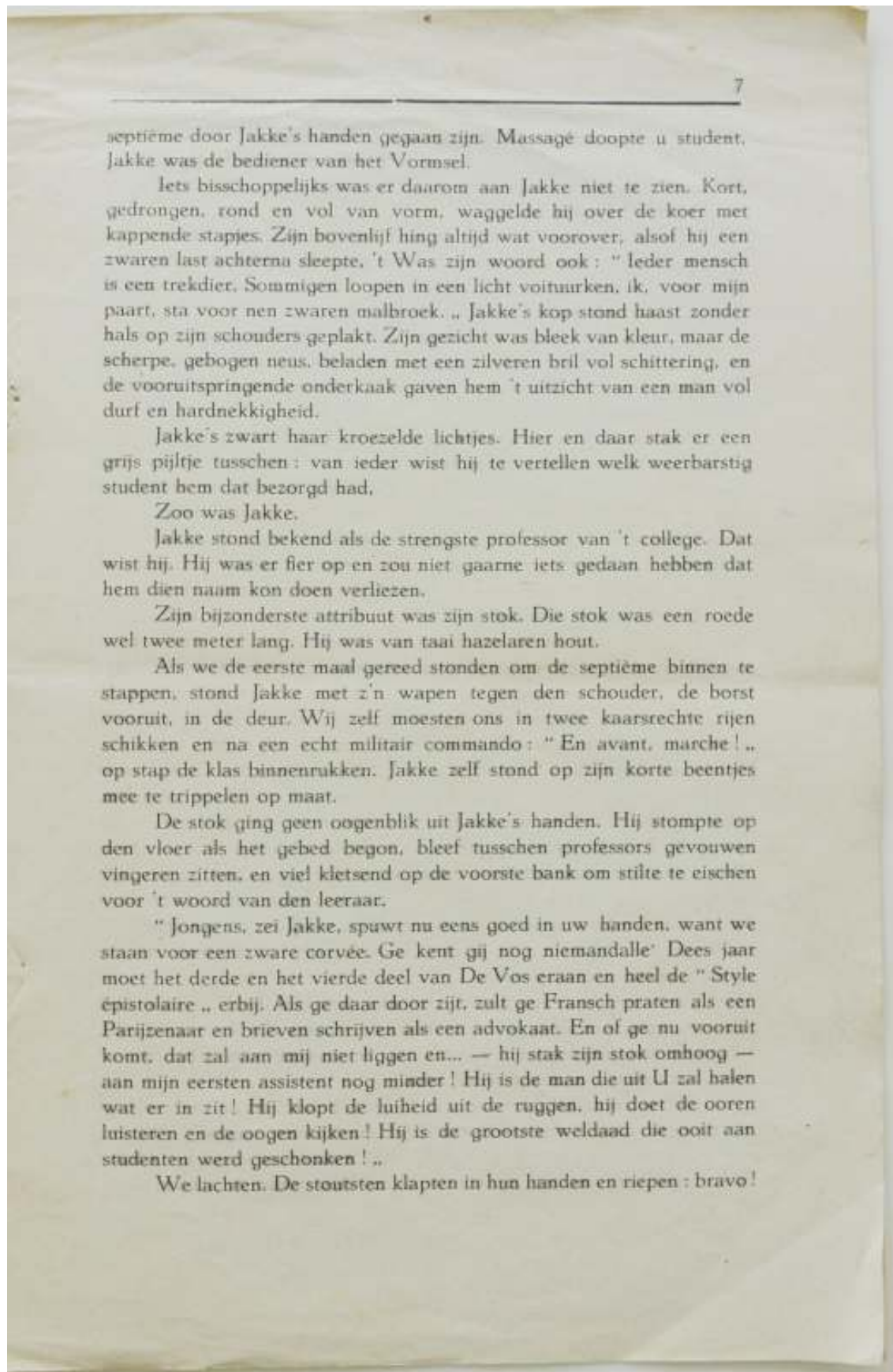
De lessen over het alcoholisme werden steeds met de meeste aandacht gevolgd. De stof was ook heel aantrekkelijk. Wie zou er niet gaarne geweten hebben, hoe bier werd gebrouwen, wijn geperst en genever gestookt? Wie vernam er niet gaarne hoe een drinker er van binnen uitzag met zijn wormstekige hersens, zijn lever zoo groot als een brood, zijn verschrompelde nieren? Wie wist niet gaarne hoeveel geld er in 't land verdronken werd en wat schoone dingen men daarmee had kunnen maken? Dat stond allemaal in 't rood boekje.

Maar buiten dat las Massage ons nog een heelen boel griezelige dingen voor uit gazetjes en vlugschriften die hij met heele hoopen meebracht. Daar werd verteld hoe drinkers hun leven eindigden in het zothuis, hoe ze in 't water sprongen of overreden werden door den trein; hoe oppassende werklieden, die bij toeval 'n borrel dronken, razend verslingerd geraakten op genever en heel hun huisgezin in 't ongeluk brachten; jazzi's, hoe paarden geen herberg meer voorbij wilden als ze er eenmaal bier hadden geproefd. 't Was wreed om hooren, genoeg om 'n mensch een eeuwigen afschrik te geven van zerpen Aartschotschen Bruine en zoeterig Diestersch. Juist zoover wilde Massage ons brengen. Toen hij de geesten bereid vond, sprak hij van den Bond der Geheelonthouders: die zwoeren nooit nog bier of genever te proeven. Maar dat was voor later. Geestdrift was er anders genoeg, en hadde Massage het ons gevraagd, we hadden allen op staanden voet onze plechtige belofte afgelegd. Potter alleen was niet te overtuigen en lachte met heel die onthouderij: "Wat gijlie gelooft! dierf hij zeggen. Allemaal flauwe praat, wat in dat boekje staat... Jekke de Belder van Meerbeek heeft genever gedronken met emmers, en hij is een heel eind in de tachtig ... — "En als hij niet gedronken had, was hij misschien nu al over de honderd! .. antwoordde Jekke Zuallaert, die nooit op zijn tong gevallen was. — We lachten, maar toch waren de woorden van Potter een geut koud water op het vuur van onze antialcoholische geestdrift.

#### E. H. Van de Voorde

Als ge de huijtième gedaan hadt, waart ge zooveel als aangenomen kind van 't college, maar om heelemaal student te zijn, moest ge in de

E. H. J. B. Van de Voorde, gebuortig van Oudemaken, stierf als Directeur te Bortom.



septiëme door Jakke's handen gegaan zijn. Massagé doopte u student, Jakke was de bediener van het Vormsel.

Iets bisschoppelijks was er daarom aan Jakke niet te zien. Kort, gedrongen, rond en vol van vorm, waggelde hij over de koer met kappende stapjes. Zijn bovenlijf hing altijd wat voorover, alsof hij een zwaren last achterna sleepte, 't Was zijn woord ook: "Ieder mensch is een trekdier. Sommigen loopen in een licht voituurken, ik, voor mijn paart, sta voor nen zwaren malbroek. „ Jakke's kop stond haast zonder hals op zijn schouders geplakt. Zijn gezicht was bleek van kleur, maar de scherpe, gebogen neus, beladen met een zilveren bril vol schittering, en de vooruitspringende onderkaak gaven hem 't uitzicht van een man vol durf en hardnekkigheid.

Jakke's zwart haar kroezelde lichtjes. Hier en daar stak er een grijs pijltje tusschen: van ieder wist hij te vertellen welk weerbarstig student hem dat bezorgd had,

Zoo was Jakke.

Jakke stond bekend als de strengste professor van 't college. Dat wist hij. Hij was er fier op en zou niet gaarne iets gedaan hebben dat hem dien naam kon doen verliezen.

Zijn bijzonderste attriboot was zijn stok. Die stok was een roede wel twee meter lang. Hij was van taai hazelaren hout.

Als we de eerste maal gereed stonden om de septiëme binnen te stappen, stond Jakke met z'n wapen tegen den schouder, de borst vooruit, in de deur. Wij zelf moesten ons in twee kaarsrechte rijen schikken en na een echt militair commando: "En avant, marche! „ op stap de klas binnenrukken. Jakke zelf stond op zijn korte beentjes mee te trippelen op maat.

De stok ging geen oogenblik uit Jakke's handen. Hij stompte op den vloer als het gebed begon, bleef tusschen professors gevouwen vingers zitten, en viel kletsend op de voorste bank om stilte te eischen voor 't woord van den leeraar.

"Jongens, zei Jakke, spuwt nu eens goed in uw handen, want we staan voor een zware corvée. Ge kent gij nog niemandalle? Dees jaar moet het derde en het vierde deel van De Vos eraan en heel de "Style épistolaire „ erbij. Als ge daar door zijt, zult ge Fransch praten als een Parijzenaar en brieven schrijven als een advokaat. En of ge nu vooruit komt, dat zal aan mij niet liggen en... — hij stak zijn stok omhoog — aan mijn eersten assistent nog minder! Hij is de man die uit U zal halen wat er in zit! Hij klopt de luiheid uit de ruggen, hij doet de ooren luisteren en de oogen kijken! Hij is de grootste weldaad die ooit aan studenten werd geschonken! „

We lachten. De stoutsten klaptten in hun handen en riepen: bravo!



Dat deed Jakke plezier. Hij liet zijn tanden luid tegeneen kleppen en toen ineens, heel ernstig, met een gezicht als een profeet, deed hij er nog bij: "Die zijn zoon bemint, spaart de roede niet...". Dat stond in de H. Schrift, verklaarde hij.

Het moet gezegd worden, Jakke's vinnige woorden hadden den traagsten student vol vuur gezet. Er werd gewerk, geblokt en ieder deed zijn best om met een sierlijk geschreven "devoir", voor den dag te komen. Daar was Jakke bijzonder op gesteld.

Hij was een vurige aanhanger van het speciale geschrift dat in dien tijd in 't college gebezigd werd en waaraan men jarenlang de Aarschotsche oudstudenten kon herkennen. We noemden het gewoonlijk Bols' geschrift.

Jakke wilde van geen ander weten en volgens hem was er maar één enkel soort pennen geschikt om het behoorlijk te schrijven: de pennen van Van In. Die verkocht hij zelf aan inkomprijs en, wanneer er iemand niet bij kon, was hij reaal genoeg om er een voor niet te geven. Het waren heel fijne pennekens. Ge moest ze kennen, want ze sprinkelden gaarne en verdroegen geen slecht papier, maar degenen die gewoon waren er mee om te gaan deden er wonderen mee van calligraphie.

Jakke had dat allemaal heel schoon gezegd van dien stok, maar degenen die er eenmaal de weldaden van geproefd hadden, waren alles behalve opgetogen over dien eersten assistent. Vindingrijk als studenten zijn, bedachten ze een middel om zijn indruk wat minder diep te maken.

Wie iets te vreezen had ging de klas niet binnen dan met gepantserden rug: sommigen zelfs liepen nooit anders uit louter voorzorg. Halve jaargangen van "De Klok" en 't "Nieuws van den Dag", droegen men uitgespreid tusschen hemd en vest. Jakke heeft dat nooit vermoed, maar wij wisten het, en we konden 't hooren ook: het gaf een geluid als van een dorschvlegel op stroo. Wie stevig uitgerust was — "De Klok" had den naam het beste materiaal te leveren — kon gerust met 'nen heimelijken spotlach de roede over zijn rug laten gaan. Jakke aanzag dat als hardnekkigheid in de boosheid en bleef er op los gaan tot zweetens toe. "Dat zal U leeren lachen!", riep hij hijgend, als de dubbele portie was uitgedeeld.

Toch bleven er studenten, die 'nen wreeden haat in hun hart droegen tegen dien stok, want hij kon ook valsch zijn en verraderlijk tikken op den onbeschermden kop. Wat te vreezen was gebeurde, er werd een aanslag gepleegd tegen hem.

Het is nooit uitgekomen wie 't gedaan had, maar zekeren dag waren er in Jakke's stok een aantal diepe insnijdingen gemaakt. 't Moest met een heel scherp mes gedaan zijn, want 's morgens stond hij schijnbaar ongedeerd, achter de chaire tegen den muur te leunen. Het

vreedzaam deel van zijn ambt: op den vloer stompen, op de bank slaan, aanwijzen op 't bord, verrichtte hij als gewoonlijk, en geen man had ooit kunnen denken dat zijn einde zoo nabij was.

Narre Janssens stak met zijn pen naar een beestje, dat over den kraag van Rosse Valvekens kroop. 't Was goed bedoeld, een echte vriendendienst, maar de Rosse verroerde wat en kreeg de scherpe punt van de pen in zijn vel. Hij slingerde een paar vlamme oogen achteruit naar den Narre en zette onmiddellijk den aanval in.

Koppen en lijven hielden zich heel fatsoenlijk, maar onder de bank vochten de beenen dapper tegen elkaar. Maar opeens kreeg de Narre zoo'n pijnlijken stamp tegen zijn scheen, dat hij brullend omhoogvloog en met de volle vuist op den Rosse zijn kop sloeg. En zoo iets in volle klas! 't Was nog nooit gebeurd.

Jakke siste. De lange roede zwiepte door de lucht, maar als ze den gepantserden rug van Narre Janssens raakte, plooiden ze ineens als een vod.

Heel de klas lachte, lachte onbedaarlijk, vooral nu de vijand daar met een gebroken wapen in de hand stond.

"Ge hebt gij 'nen taaien rug, jongen?," zei Jakke tegen den Narre, maar toen hij de stukken van zijn stok wat nader bezag, schoot hij eveneens in een klepperenden lach. Een goede farce, dat zei hij zelf, kon hij best verdragen.

Na de klas werd Leonard Brems geroepen en kreeg opdracht voor 'nen nieuwen stok te zorgen. Dat Narre met die taak belast was, was geen louter toeval. Brems werd door Jakke nooit anders genoemd dan kapitein, en dit, ter eere van zijn grootvader, die, in 't jaar 1830, kapitein was geweest in 't Belgisch leger. Een nazaat van zoo'n beroemd krijgsman, moest voorzeker wel kennis hebben van wapens.

Inderdaad Brems sneed er eene in de Wolfdonksche bosschen, waar hij eer van haalde: zwaar van kaliber, uit stevig eikenhout. Hij had hem nog temeer gekozen omdat er een rank zoo schoon spiraalvormig was ingegroeid. Heel den tijd, van Wolfsdonk tot aan 't college, had hij eraan besteed om er de schors schoon af te pellen. Brems sloeg den militairen groet, toen hij 't wapen aan Jakke presenteerde, maar hij maakte onmiddellijk rechtsomkeer, want, ge kost niet weten, Jakke was genoeg in staat om de deugdelijkheid van 't nieuwe wapen op den rug van den schenker te beproeven.

De Narre kreeg bittere verwijten te hooren, omdat hij Jakke zoo iets aan de hand had gedaan. Het beste pantser kon daar niets tegen helpen!

Jakke zelf begreep dat het stuk te zwaar was, want het is geen enkele keer op den rug van een student terecht gekomen. Daarom ging

de stok toch uit Jakke's handen niet. Hij wandelde er mee door de klas weg en weer als een koopman, of droeg hem als een scepter over zijn schouder als hij vol majesteit in zijn breeden zetel troonde. De stok was en bleef het zinnebeeld van tucht en gezag.

Voor al kwam die knuppel tijdens het koude seizoen goed te pas om het vuur in de kachel aan te poken. Want die kachel, zie, dat was me een miserie. Zoo'n weerbarstig stuk bestond er niet, vooral als ze samenheulde met de ontketende elementen in de schouw. Dan kon ze vlam en rook de klas inspuwen, dat g'er wel van gestikt zoude zijn.

Dat kon Jakke razend maken, vooral als de jongens van den buiten, druijnat van den regen, de klas binnenkwamen. De waterdichte regenmantels waren een onbekende luxe in dien tijd en de breede blauwe mantels met kap voor den kop, de cabans, zijn eerst veel later algemeen studentendracht geworden. Dat er iemand met natte kleeven de bank in kroop om kou te vatten en ziek te worden, dat wilde Jakke niet hebben. Hij moest bij de kachel blijven staan tot hij droog was. Die van Wolfsdonk, die heel den weg te voet aflegden en altijd tegen den slagregen in moesten, stonden er den halven wintertijd te dampen. Ze werden erom benijd, want aan het droogrecht was ook een groot voorrecht verbonden: hij die zich aan 't drogen was, was ontslagen van les-opzeggen. Hij had zijn volle aandacht al noodig om buiten het bereik der vlammen te blijven.

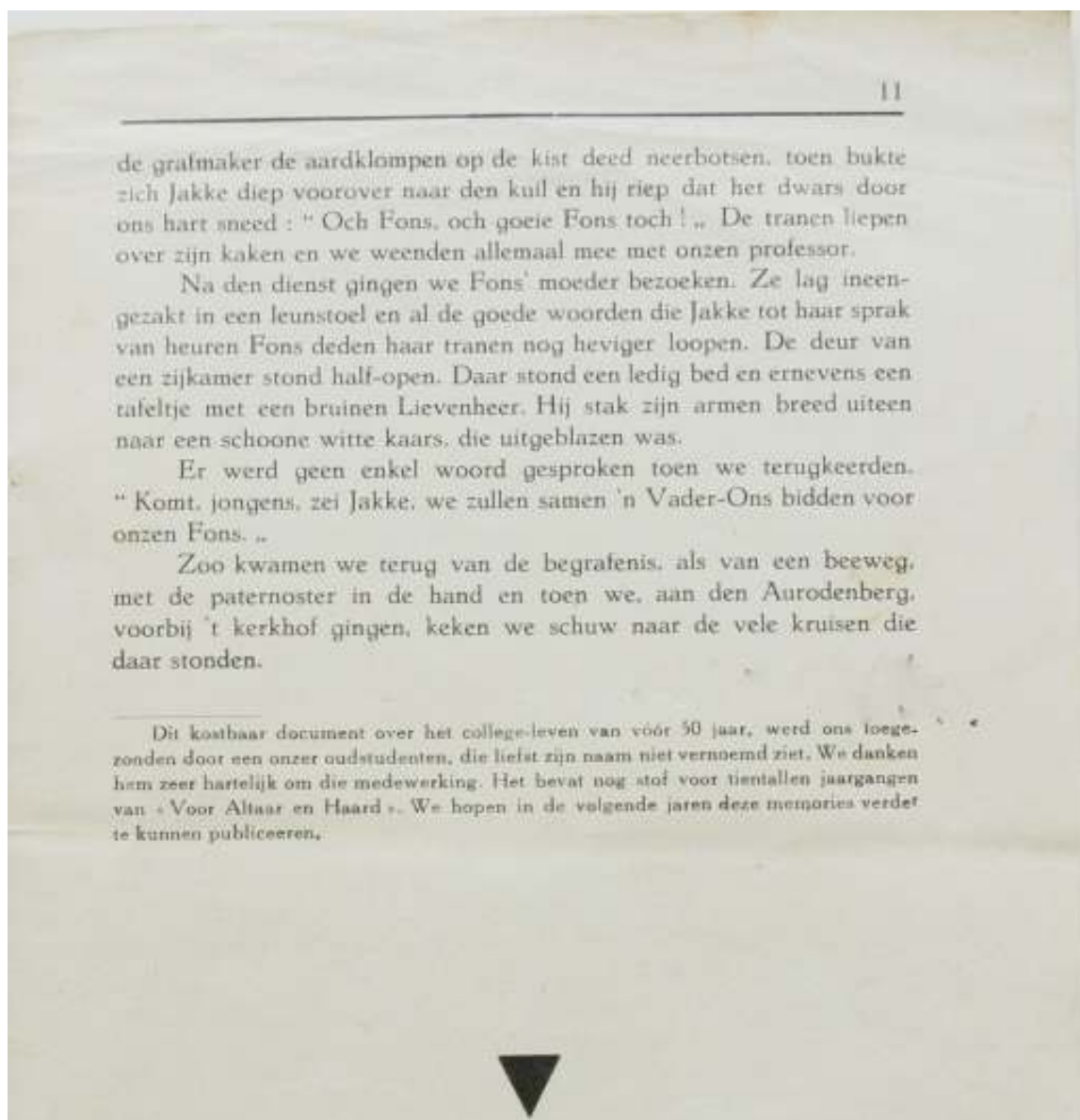
Aan zulke dingen leerden we den waren Jakke kennen. We wisten dat hij veel van ons hield en, ondanks zijn uiterlijke strengheid, zou niemand van hem ooit gezegd hebben dat hij onrechtvaardig was.

In 't midden van de Meimaand, als de boomen volop loof schoten en de vogelen zongen, toen is Fons de Neef gestorven. Hij was altijd een teere jongen geweest met lange dunne beenen en hooge schouders. Zijn gezicht was bleek en zijn haar licht blond. Jakke noemde hem altijd Witteken. Hij was weinig van zeggen, stil, wat afgetrokken, maar vol dankbaarheid voor alwie hem wat aantrok. Toch zat hij altijd vol moed. Twee maanden te voren had hij nog willen declameeren, maar hij was blijven steken in 'n hoestbui. Hij spuwde wat bloed in zijn zakdoek. Toen had Jakke hem van de chaite naar zijn plaats geleid en met zoete woorden gezegd dat hij toch maar best deed wat uit te rusten. Twee jongens moesten met den Fons meegaan om hem thuis te brengen.

En nu gingen we met Jakke al naar Ramsel, naar Fons zijn begrafenis!

Jakke zat op allebei zijn knieën bij den rand van 't graf, als de stille Fons erin wegzonk. We zaten zoo ook rondom hem. En als 't laatste wijwater gesprenkeld en de laatste wierook gebrand was, als





Zoals u in de hoofding heeft kunnen zien is er aan dit artikel een prijsvraag verbonden.

*Onze Quizvraag:*

**Wie is de auteur van dit artikel ?**

*Schiftingsvraag:*

**Hoeveel antwoorden ontvangen wij op deze quiz?**

Prijs: een heemkundig verrassingspakket.

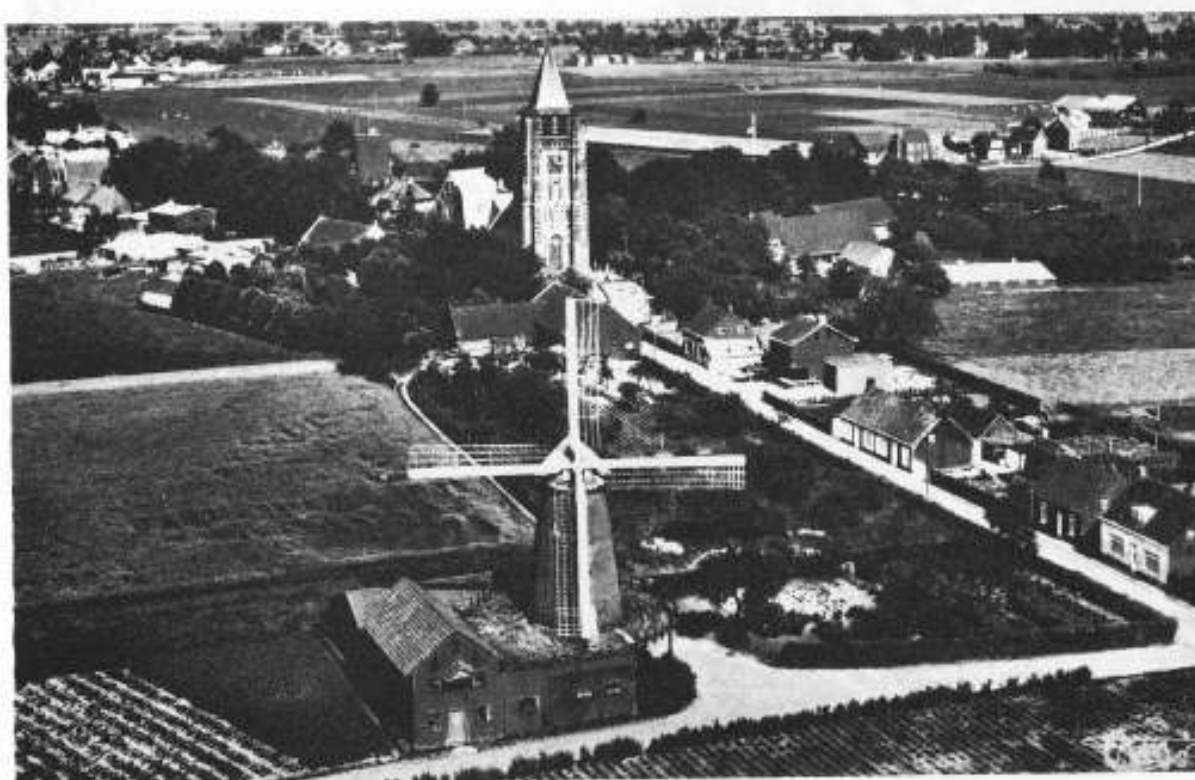
Antwoorden op beide vragen worden verwacht voor 1 juni 2014.

U kunt antwoorden per brief of E-mail:

Dorp 64, 2382 Poppel (Ravels)

[info@nicolaus-poppeliuss.be](mailto:info@nicolaus-poppeliuss.be)

**Foto's uit de oude doos: Weelde Toen en Nu**











**Heemkunde- en Erfgoedvereniging  
Nicolaus Poppelius  
vzw**

**BESTUUR:**

|                  |                                                      |               |
|------------------|------------------------------------------------------|---------------|
| Voorzitter:      | Luc Andries, Pastoor Coolsstraat 15, 2382 Poppel     | 0474 97 17 27 |
| Ondervoorzitter: | Marc Van Gorp, Grote Baan 97 bus 7, 2380 Ravels      | 014 656905    |
| Secretaris:      | Rina van der Vloet, Mierdsedijk 70, 2382 Poppel      | 014 655588    |
| Penningmeester:  | Ries van der Linden, Tilburgseweg 75, 2382 Poppel    | 014 478066    |
| Leden:           | Ad Rens, Klein Goorbeek 2, 2382 Poppel               | 014 659958    |
|                  | Andre Van Gils, Steenweg op Weelde 118, 2382 Poppel  | 014 656893    |
|                  | Bas Van Haeren, Deenackers 1, 2381 Weelde            | 014 699126    |
|                  | Mieke Van Hauteghem, Schatrijt 2, 2382 Poppel        | 014 687332    |
|                  | Gaston Verhoeven, Steenweg op Weelde 94, 2382 Poppel | 014 655554    |
|                  | Magda Vloemans, Turnhoutseweg 2, 2381 Weelde         | 014 655156    |
|                  | Marinus Willems, Weeldestraat 154, 2381 Weelde       | 014 655728    |

**REDACTIEADRES:**

Bas Van Haeren, Deenackers 1, 2381 Weelde, 014 699126

[bas.van.haeren@skynet.be](mailto:bas.van.haeren@skynet.be)

Voor informatie in verband met de inhoud van dit tijdschrift,

de vormgeving of verschenen teksten kunt u steeds terecht op het redactieadres.

Wenst u een tekst of een idee voor publicatie aan te bieden, dan kunt u dit ook doen via een bestuurslid.  
(Iedere auteur is verantwoordelijk voor de ingestuurde werken.)

**CONTACTGEGEVENS:**

**Adres:** Heemkunde- en Erfgoedvereniging Nicolaus Poppelius vzw, Dorp 64, 2382 Ravels-Poppel

**Bankrelatie:**

Rekeningnummer: 733-3522204-67

IBAN: BE93 7333 5222 0467

BIC code: KREDBEBB

**Museum:** Heemkundemuseum "Het Kaske", Dorp 64 te 2382 Poppel,

is open elke tweede zondag van de maand van 14u. tot 17 uur.

In december, januari en februari is het museum gesloten.

Wel zijn er in deze wintermaanden bezoeken mogelijk op afspraak.

Groepsbezoeken kunnen aangevraagd worden via het reserveringsformulier  
dat u kunt vinden op onze website.

Aanvragen kunnen natuurlijk ook gedaan worden per brief (zie hierboven voor het adres).

**Archief- en Documentatiecentrum:** Bredaseweg 46, 2381 Weelde-Station

Te bezoeken na afspraak: [voorzitter@nicolaus-poppelius.be](mailto:voorzitter@nicolaus-poppelius.be)

**Website:** <http://nicolaus-poppelius.be>

